॥ महान्यासः ॥

॥ पञ्चाङ्गरुद्रन्यासः रावणोक्ता पञ्चाङ्गप्रार्थना-सहितम्॥

ओङ्कारमन्त्रसंयुक्तं नित्यं ध्यायन्ति योगिनः। कामदं मोक्षदं तस्मै नकाराय नमो नमः॥१॥ नमस्ते रुद्र मन्यवं उतो त इषेवे नमः। नमस्ते अस्तु धन्वने बाहुभ्यामुत ते नमः॥ या त इषुः शिवतमा शिवं बभूवं ते धनुः। शिवा शंर्व्या या तव तयां नो रुद्र मृडय॥

(EAST)

कं खं गं घं छं। यरलवशषसहोम्। ॐ नमो भगवते रुद्राय। पूर्वाङ्गरुद्राय नमः।

> महादेवं महात्मानं महापातकनाशनम् । महापापहरं वन्दे तस्मै मकाराय नमो नमः॥२॥

अपैतु मृत्युर्मृतिन्न आर्गन्वैवस्वतो नो अर्भयं कृणोतु। पुर्णं वनस्पतेरिवाभिने शीयता रियः स चे तान्नः शचीपतिः।

(SOUTH)

चं छं जं झं ञं। यरलवशषसहोम्। ॐ नमो भगवते रुद्राय। दक्षिणाङ्गरुद्राय नमः।

शिवं शान्तं जगन्नाथं लोकानुग्रहकारणम् । शिवमेकं परं वन्दे तस्मै शिकाराय नमो नमः॥३॥

ॐ। निर्धनपतये नमः। निर्धनपतान्तिकाय नमः। ऊर्ध्वाय नमः। ऊर्ध्वलिङ्गाय नमः। हिरण्याय नमः। हिरण्यलिङ्गाय नमः। सुवर्णाय नमः। सुवर्णिलङ्गाय नमः। दिव्याय नमः। दिव्यलिङ्गाय नमः। भवाय नमः। भवलिङ्गाय नमः। शर्वाय नमः। शर्विलङ्गाय नमः। शिवाय नमः। शिवलिङ्गाय नमः। ज्वलाय नमः। ज्वललिङ्गाय नमः। आत्माय नमः। आत्मलिङ्गाय नमः। परमाय नमः। परमलिङ्गाय नमः। एतत्सोमस्यं सूर्यस्य सर्विलिङ्गः स्थापयति पाणिमन्त्रं पवित्रम्।

(WEST)

टंठं ढं एं। यरलवशषसहोम्। ॐ नमो भगवते रुद्राय। पश्चिमाङ्गरुद्राय नमः।

वाहनं वृषभो यस्य वासुिकः कण्ठभूषणम् । वामे शक्तिधरं वन्दे वकाराय नमो नमः॥४॥ यो रुद्रो अग्नौ यो अप्सु य ओषंधीषु यो रुद्रो विश्वा भुवंनाऽऽविवेश तस्मै रुद्राय नमो अस्तु॥

(NORTH)

तं थं दं धं नं। यरलवशषसहोम्। ॐ नमो भगवते रुद्राय। उत्तराङ्गरुद्राय नमः।

यत्र कुत्र स्थितं देवं सर्वव्यापिनमीश्वरम् । यिह्यङ्गं पूजयेन्नित्यं यकाराय नमो नमः॥५॥ प्राणानां ग्रन्थिरसि रुद्रो मां विशान्तकः। तेनान्नेनांप्यायुस्व॥ नमो रुद्राय विष्णवे मृत्युंर्मे पाहि।

(UPWARDS)

पं फंबं भं मं। यरलवशषसहोम्। ॐ नमो भगवते रुद्राय। ऊर्ध्वाङ्गरुद्राय नमः।

॥पञ्चाङ्गमुखन्यासः रावणोक्ता पञ्चमुखप्रार्थना-सहितम्॥

तत्पुरुषाय विद्महें महादेवायं धीमहि। तन्नौ रुद्रः प्रचोदयाँत्॥

संवर्तामि-तिटत्प्रदीप्त-कनक-प्रस्पर्धि-तेजोरुणम् गम्भीरध्विन-सामवेदजनकं ताम्राधरं सुन्दरम् । अर्धेन्दुद्युति-लोल-पिङ्गल-जटाभार-प्रबोद्धोदकम् वन्दे सिद्धसुरासुरेन्द्रनिमतं पूर्वं मुखं शूलिनः॥ ॐ नमो भगवते रुद्वाय। पूर्वाङ्गमुखाय नमः। (EAST)

अघोरैभ्योऽथ घोरैभ्यो घोर्घोरतरेभ्यः। सर्वैभ्यः सर्वशर्वैभ्यो नर्मस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः॥

कालाभ्रभ्रमराञ्जन-द्युतिनिमं व्यावृत्तपिङ्गेक्षणम् कर्णोद्भासित-भोगिमस्तकमणि-प्रोद्भिन्नदृष्टाङ्करम् । सर्पप्रोतकपाल-शुक्तिशकल-व्याकीर्णताशेखरम् वन्दे दक्षिणमीश्वरस्य वदनं चाथर्वनादोदयम् ॥ ॐ नमो भगवते रुद्राय। दक्षिणाङ्गमुखाय नमः। (SOUTH)

सुद्योजातं प्रपद्यामि सुद्योजाताय वै नमो नर्मः। भवे भवे नाति भवे भवस्व माम्। भवोद्भवाय नर्मः॥ प्रालेयाचलिमन्दुकुन्द-धवलं गोक्षीरफेनप्रभम् भरमाभ्यङ्गमनङ्गदेहदहन-ज्वालावली-लोचनम् । विष्णु-ब्रह्म-मरुद्गणार्चितपदं ऋग्वेदनादोदयम् वन्देऽहं सकलं कलङ्करिहतं स्थाणोर्मुखं पश्चिमम् ॥ ॐ नमो भगवते रुद्राय। पश्चिमाङ्गमुखाय नमः। (WEST)

वामदेवाय नमौ ज्येष्ठाय नमः श्रेष्ठाय नमो रुद्राय नमः कालाय नमः कलविकरणाय नमो बलविकरणाय नमो बलाय नमो बलप्रमथनाय नमः सर्वभूतदमनाय नमो मुनोन्मनाय नमः॥

गौरं कुङ्कमपङ्कितं सुतिलकं व्यापाण्डुमण्डस्थलम् भ्रूविक्षेप-कटाक्षवीक्षण-लसत्-संसक्तकर्णोत्पलम् । स्निग्धं विम्बफलाधरं प्रहसितं नीलालकालङ्कृतम् वन्दे याजुषवेदघोषजनकं वक्रं हरस्योत्तरम्॥ ॐ नमो भगवते रुद्राय। उत्तराङ्गमुखाय नमः। (NORTH)

ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोऽधिपतिर्ब्रह्मां शिवो में अस्तु सदाशिवोम्॥

व्यक्ताव्यक्तनिरूपितं च परमं षिद्वशतत्त्वाधिकम् तस्मादुत्तर-तत्त्वमक्षरिमिति ध्येयं सदा योगिभिः। ओङ्कारादि समस्तमन्त्रजनकं सूक्ष्मातिसूक्ष्मं परम् वन्दे पञ्चममीश्वरस्य वदनं खव्यापि तेजोमयम् ॥ ॐ नमो भगवते रुद्राय। ऊर्ध्वाङ्गमुखाय नमः। (UPWARDS)

॥ केशादिपादान्त (प्रथमो) न्यासः॥

या तें रुद्र शिवा तुनूरघोराऽपांपकाशिनी। तयां नस्तुनुवा शन्तंमया गिरिशन्ताभिचांकशीहि॥ शिखाये नमः॥ पण्ण

अस्मिन् मंहत्यंर्णवैंऽन्तरिक्षे भवा अधि। तेषाई सहस्रयोजनेऽवधन्वंनि तन्मसि॥ शिरसे नमः॥ (TOP OF HEAD)

सहस्राणि सहस्रशो ये रुद्रा अधि भूम्याम्। तेषा १ सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि॥ ललाटाय नमः॥ (FOREHEAD)

ह्रसः श्रुचिषद्वसुरन्तिरिक्षसद्घोतां वेदिषदितिथिर्दुरोणसत्। नृषद्वरसदंतसद्योमसद्बा गोजा ऋतजा अद्विजा ऋतं बृहत्॥ भ्रुवोर्मध्याय नमः॥ (MIDDLE OF EYEBROWS)

त्र्यम्बकं यजामहे सुगुन्धिं पुष्टिवधनम्। उर्वारुकिमेव बन्धनान्मृत्योमुक्षीय माऽमृतात्॥ नेत्राभ्यां नमः॥ (EYES)

नमः स्रुत्याय च पथ्याय च नमः काट्याय च नीप्याय च नमः सूद्याय च सर्स्याय च नमौ नाद्यायं च वैश्वन्तायं च। कर्णाभ्यां नमः॥ (EARS)

मार्नस्तोके तर्नये मा न आयुंषि मा नो गोषु मा नो अश्वेष रीरिषः। वीरान्मा नौ रुद्र भामितोऽवधीर्हिवष्मन्तो नर्मसा विधेम ते॥ नासिकाये नमः॥ (NOSE)

अवतत्य धनुस्त्वश् सहस्त्राक्ष शतेषुधे॥ निशीर्यं शल्यानां मुखां शिवो नेः सुमनां भव।

मुखाय नमः॥ (FACE)

नीलंग्रीवाः शितिकण्ठाः शर्वा अधः, क्षमाचराः।

तेषा र सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि॥

कण्ठाय नमः॥ (NECK)

नीलंग्रीवाः शितिकण्ठा दिवर्श रुद्रा उपेश्रिताः। तेषार्श्र सहस्रयोजनेऽवधन्वनि तन्मसि॥

उपकण्ठाय नमः॥ (LOWER NECK)

नर्मस्ते अस्त्वायुधायानातताय धृष्णवै। उभाभ्यामुत ते नमौ बाहुभ्यां तव धन्वने॥ बाहुभ्यां नमः॥ (SHOULDERS)

या ते हेतिमी दुष्टम् हस्ते बभूवं ते धर्नुः। तयाऽस्मान् विश्वतस्त्वमयक्ष्मया परिब्भुज॥ उपबाहुभ्यां नमः॥ (ELBOW TO WRIST)

परिणो रुद्रस्यं हेतिवृणिकु परि त्वेषस्यं दुर्मितिरंघायोः। अवं स्थिरा मुघवंद्यस्तनुष्व मीर्वस्तोकाय तनयाय मृडय॥ मणिबन्धाभ्यां नमः॥ (WRISTS)

ये तीर्थानि प्रचर्रन्ति सृकावन्तो निषक्षिणः। तेषार्थं सहस्रयोजनेऽवधन्वनि तन्मसि॥ हस्ताभ्यां नमः॥ (HANDS)

सद्योजातं प्रपद्यामि सद्योजाताय वै नमो नर्मः। भवे भवे नाति भवे भवस्व माम्। भवोद्भवाय नर्मः॥ अङ्गुष्ठाभ्यां नमः॥ (ROLL RING FINGERS ON THUMBS)

वामदेवाय नमौ ज्येष्ठाय नमेः श्रेष्ठाय नमो रुद्राय नमः कालीय नमः कलिवकरणाय नमो बलिवकरणाय नमो बलिप्रमथनाय नमः सर्वभूतदमनाय नमो मनोन्मनाय नमेः॥
तर्जनीभ्यां नमः॥ (ROLL THUMBS ON INDEX FINGERS)

अघोरीभ्योऽथ घोरीभ्यो घोर्घोरतरेभ्यः। सर्वेभ्यः सर्वशर्वेभ्यो नर्मस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः॥ मध्यमाभ्यां नमः॥ (ROLL THUMBS ON MIDDLE FINGERS)

तत्पुर्रुषाय विदाहें महादेवायं धीमहि। तन्नों रुद्रः प्रचोदयात्॥ अनामिकाभ्यां नमः॥ (ROLL THUMBS ON RING FINGERS)

ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोऽधिपतिर्ब्रह्मा शिवो में अस्तु सदाशिवोम्॥ कनिष्ठिकाभ्यां नमः॥ (ROLL THUMBS ON LITTLE FINGERS)

नमो हिरण्यबाहवे हिरण्यवर्णाय हिरण्यरूपाय हिरण्यपतयेऽम्बिकापतय उमापतये पशुपतये नमो नमः॥

करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः॥ (RUB PALMS OVER ONE ANOTHER, FRONT AND

नमों वः किरिकेभ्यों देवाना हर्दयेभ्यः॥

हृद्याय नमः॥ (HEART)

नमौ गणेभ्यौ गणपंतिभ्यश्च वो नर्मः॥

पृष्ठाय नमः॥ (BACK)

नमस्तक्षभ्यो रथकारेभ्यश्च वो नर्मः॥

कक्षाभ्यां नमः॥ (ARMPIT TO WAIST)

नमो हिर्रण्यबाहवे सेनान्ये दिशां च पत्ये नमः॥

पार्श्वाभ्यां नमः॥ (TRUNK)

विज्यं धर्नुः कपर्दिनो विश्वल्यो बार्णवाश उत।

अनेशन्नस्येषव आभुरंस्य निष्क्षिधिः॥

जठराय नमः॥ (STOMACH)

हिरुण्यगर्भः समवर्तताग्रे भूतस्यं जातः पितरेकं आसीत्।

सद्पिधार पृथिवीं द्यामुतेमां कस्मै देवायं ह्विषां विधेम॥

नाभ्ये नमः॥ (NAVEL)

मीढुंष्टम् शिवंतम शिवो नः सुमना भव।

पुरमे वृक्ष आयुधन्निधाय कृत्तिं वसान आचर पिनांकं बिभ्रदागिहि॥

कट्ये नमः॥ (WAIST)

ये भूतानामधिपतयो विश्वाखासः कपर्दिनः।

तेषा 🖁 सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि॥

गुह्याय नमः॥ (UPPER REPRODUCTIVE ORGANS)

ये अन्नेषु विविध्यन्ति पात्रेषु पिबंतो जनान्।

तेषा 🖁 सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि॥

अण्डाभ्यां नमः॥ (LOWER REPRODUCTIVE ORGANS)

स शिरा जातवेदा अक्षरं पर्मं प्दम्। वेदाना शिरिस माता आयुष्मन्तं करोतु माम्॥ अपानाय नमः॥ (ANUS)

मा नौ महान्त्रंमुत मा नौ अर्भुकं मा न उक्षेन्तमुत मा ने उक्षितम्। मा नौऽवधीः पितरं मोत मातरं प्रिया मा नस्तुनुवौ रुद्र रीरिषः॥ ऊरुभ्यां नमः॥ लालक

एष ते रुद्रभागस्तं जुषस्व तेनविसेन परो मूर्जवतोऽतीह्यवंततधन्वा पिनकिहस्तः कृत्तिवासाः॥ जानुभ्यां नमः॥ (KNEES)

स्र सृष्टिजिथ्सोम्पा बहिश्चध्यूर्ध्वर्धन्वा प्रतिहिताभिरस्ता। बहिस्पते परिदीया रथेन रक्षोहाऽमित्राई अपबार्धमानः॥ जङ्घाभ्यां नमः॥ (KNEE TO ANKLES)

विश्वं भूतं भुवंनं चित्रं बंहुधा जातं जायमानं च यत्। सर्वो ह्येष रुद्रस्तस्मे रुद्राय नमो अस्तु॥ गुल्फाभ्यां नमः॥ (ANKLES)

ये पथां पेथिरक्षय ऐलबृदा यव्युर्धः। तेषार्थं सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि॥ पादाभ्यां नमः॥ (FEET)

अध्यवोचद्धिवक्ता प्रथमो दैव्यौ भिषक्।

अही 🖢 श्र्य सर्वां ञ्चम्भयन्त्सर्वांश्य यातुधान्यः॥

कवचाय हुम्॥ (CROSS HANDS ACROSS CHEST WITH TIPS OF FINGERS TOUCHING

SHOULDERS)

नमों बिल्मिने च कव्चिने च नमः श्रुतायं च श्रुतस्नेनायं च॥

उपकवचाय हुम्॥ (REPEAT THE ABOVE AT ELBOW LEVEL)

नमों अस्तु नीलंग्रीवाय सहस्राक्षायं मीढुषै।

अथो ये अस्य सत्वानोऽहं तेभ्योऽकरं नर्मः॥

नेत्रत्रयाय वौषट्॥ (TOUCH INDEX, MIDDLE, RING FINGERSACROSS THE THREE

EYES)

प्र मुं<u>ञ्च</u> धन्वंनस्त्वमुभयोरार्लियोर्ज्याम्। याश्चं ते हस्त इषंवः परा ता भंगवो वप॥

अस्त्राय फट् ॥ (SLAP INDEXAND MIDDLE FINGERS OF RIGHT HAND ON LEFT PALM)

य पुतार्वन्तश्च भूयार्ससश्च दिशौ रुद्रा वितस्थिरे। तेषार्स सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि॥

इति दिग्बन्धः ॥ (SNAP MIDDLE AND THUMB WITH CLICKING SOUNDS AROUND SELF)

॥ मूर्घादिपादान्त दशाक्षरी दशाङ्ग (द्वितीयो) न्यासः॥

ॐ मूर्घे नमः। नं नासिकाय नमः। मों ललाटाय नमः। भं मुखाय नमः। गं कण्ठाय नमः। वं हृदयाय नमः। तें दक्षिणहस्ताय नमः। रुं वामहस्ताय नमः। द्रां नाभ्ये नमः। यं पादाभ्यां नमः।

॥ पादादिमूर्घान्त पञ्चाङ्ग (तृतीयो) न्यासः॥

सुद्योजातं प्रपद्यामि सुद्योजाताय वै नमो नर्मः। भवे भवे नाति भवे भवस्व माम्। भवोद्भवाय नर्मः॥ पादाभ्यां नमः॥

वामदेवाय नमौ ज्येष्ठाय नमः श्रेष्ठाय नमो रुद्राय नमः कालाय नमः कलविकरणाय नमो बलविकरणाय नमो बलाय नमो बलप्रमथनाय नमः सर्वभूतदमनाय नमो मनोन्मनाय नमः॥ ऊरुभ्यां नमः॥

अघोरैभ्योऽथ घोरैभ्यो घोरघोरतरेभ्यः। सर्वैभ्यः सर्वशर्वैभ्यो नर्मस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः॥ हृदयाय नमः॥

तत्पुरुषाय विद्महै महादेवायं धीमहि। तन्नो रुद्रः प्रचोदयौत्॥ मुखाय नमः॥

ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोऽधिपतिर्ब्रह्मां शिवो में अस्तु सदाशिवोम्॥ हंस हंस मूर्झे नमः॥

॥ हंसगायत्री ॥

अस्य श्री हंसगायत्री महामन्त्रस्य। अव्यक्त परब्रह्म ऋषिः। अव्यक्त गायत्री छन्दः। परमहंसो देवता॥ हंसां बीजम्। हंसीं शक्तिः। हंसूं कीलकम्॥

परमहंस-प्रसाद-सिद्धर्थे जपे विनियोगः॥

हंसां अङ्गुष्ठाभ्यां नमः। हंसीं तर्जनीभ्यां नमः। हंसूं मध्यमाभ्यां नमः। हंसैं अनामिकाभ्यां नमः। हंसौं किनिष्ठिकाभ्यां नमः। हंसः करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः। हंसां हृदयाय नमः। हंसीं शिरसे स्वाहा। हंसूं शिखाये वषट्। हंसैं कवचाय हुम्। हंसौं नेत्रत्रयाय वौषट्। हंसः अस्त्राय फट्। भूभुवस्सुवरोम् इति दिग्बन्धः॥ ॥ध्यानम्॥

गमागमस्थं गमनादिशून्यं चिद्रूपदीपं तिमिरापहारम् । पश्यामि ते सर्वजनान्तरस्थं नमामि हंसं परमात्मरूपम् ॥

> हंसहंसात् परमहंसः सोऽहं हंसः॥ हंस हंसायं विद्महें परमहंसायं धीमहि। तन्नों हंसः प्रचोदयात्॥

(एवं त्रिः)

हंस हंसेति यो ब्र्याद्वंसो नाम सदाशिवः। एवं न्यासविधिं कृत्वा ततः सम्पुटमारभेत् ॥

॥दिक् सम्पुटन्यासः॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्। [ॐ] लं। त्रातार्मिन्द्रमिवतार्मिन्द्र्र हवेहवे सुहव्र शूर्मिन्द्रम्। हुवे नु शकं पुरुहृतमिन्द्र ई स्वस्ति नौ मुघवा धात्विन्द्रः॥ _ लं भूर्भुवः सुर्वः। इन्द्राय वज्रहस्ताय सुराधिपतय ऐरावतवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सराक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वर-पार्षदाय नमः। पूर्वदिग्भागे ललाटस्थाने लं इन्द्राय नमः। इन्द्रः सुप्रीतो वरदो भवतु॥ [इन्द्रः संरक्षतु॥] 11 8 11 ॐ भूर्भुवः सुवरोम्। [नं] रं। त्वन्नों अम्ने वर्रुणस्य विद्वान् देवस्य हेडोऽवं यासिसीष्ठाः। यजिष्ठो वहितमः शोर्चुचानो विश्वा द्वेषा १सि प्रमुमुग्ध्यस्मत्॥ रं भूर्भुवः सुर्वः। अग्नये शक्तिहस्ताय तेजोऽधिपतयेऽजवाहनाय साङ्गाय सायुधाय संशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वर-पार्षदाय नमः। आग्नेयदिग्भागे नेत्रयोः स्थाने रं अग्नये नमः। अग्निः सुप्रीतो वरदो भवतु॥ [अग्निः संरक्षतु॥] 11711 ॐ भूर्भुवः सुवरोम्। [मों] हं। सुगं नुः पन्थामभयं कृणोतु। यस्मिन्नक्षेत्रे यम एति राजाँ। यस्मिन्नेनमभ्यिषश्चन्त देवाः। तदस्य चित्रश् हविषा यजाम॥ हं भूभुंवः सुवंः। यमाय दण्डहस्ताय धर्माधिपतये महिषवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सराक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वर- पार्षदाय नमः।

दक्षिणदिग्भागे कर्णयोः स्थाने हं यमाय नमः। यमः सुप्रीतो वरदो भवतु॥ [यमः संरक्षतु॥]॥३॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[मं] षं। असुन्वन्तमयंजमानमिच्छ स्तेनस्येत्यां तस्केर्स्यान्वेषि। अन्यम्समिद्च्छ सा तं इत्या नमों देवि निर्ऋते तुभ्यमस्तु॥ षं भूर्भुवः सुर्वः। निर्ऋतये खङ्गहस्ताय रक्षोधिपतये नरवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वर-पार्षदाय नमः।

निर्ऋतिदिग्भागे मुखस्थाने षं निर्ऋतये नमः। निर्ऋतिः सुप्रीतो वरदो भवतु॥ [निर्ऋतिः संरक्षतु॥]॥४॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[गं] वं। तत्त्वां यामि ब्रह्मणा वन्दंमानुस्तदा शास्ते यर्जमानो ह्विभिः। अहेडमानो वरुणेह बोध्युरुशस्स मा न आयुः प्रमोषीः॥

वं भूर्भुवः सुर्वः। वरुणाय पाशहस्ताय जलाधिपतये मकरवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वर-पार्षदाय नमः।

पश्चिमदिग्भागे बाह्वोः स्थाने वं वरुणाय नमः। वरुणः सुप्रीतो वरदो भवतु॥ [वरुणः संरक्षतु॥]॥५॥

ॐ भूर्भुवः सुव्रोम्।

[वं] यं। आ नौ नियुद्धिः शातिनीभिरध्वरम्। सहस्रिणीभिरुपयाहि यज्ञम्। वायों अस्मिन् ह्विषि मादयस्व। यूयं पात स्वस्तिभिः सद्गं नः॥ यं भूर्भुवः सुवंः। वायवे साङ्कराध्वजहस्ताय प्राणाधिपतये मृगवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सर्शाक्तेपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वर-पार्षदाय नमः। वायव्यदिग्भागे नासिकास्थाने यं वायवे नमः। वायुः सुप्रीतो वरदो भवतु॥ [वायुः संरक्षतु॥]॥६॥

[तें] सं। वयश सौम व्रते तर्व। मर्नस्त्वनृषु बिभ्रेतः। प्रजावन्तो अशीमितः॥ सं भूभुंवः सुर्वः। सोमाय अमृतकलशहस्ताय नक्षत्राधिपतये अश्ववाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वर-पार्षदाय नमः।

उत्तरिदग्भागे हृदयस्थाने सं सोमाय नमः। सोमः सुप्रीतो वरदो भवतु॥ [सोमः संरक्षतु॥]॥ ॥७॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।
[रूं] शं। (ऋक्) तमीशाँनं जगंतस्त्रस्थुष्स्पतिम्। धियं जिन्वमवंसे
हूमहे वयम्।
पूषा नो यथा वेदंसामसंद्रुधे रक्षिता पायुरदंब्धः स्वस्तये॥
शां भूर्भुवः सुवंः। ईशानाय त्रिशूलहस्ताय भूताधिपतये वृषभवाहनाय
साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।
ईशानदिग्भागे नाभिस्थाने शं ईशानाय नमः। ईशानः सुप्रीतो वरदो

भवतु॥ [ईशानः संरक्षतु॥]

11211

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[द्रां] खं। (ऋक्) अस्मे रुद्रा मेहना पर्वतासो वृत्रहत्ये भर्रहृतौ सजोषाः।

यः शंसिते स्तुवते धायि पुज इन्द्रंज्येष्ठा अस्माँ अवन्तु देवाः॥ खं भूर्भुवः सुवंः। ब्रह्मणे पद्महस्ताय विद्याधिपतये हंसवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वर-पार्षदाय नमः।

ऊर्ध्वदिग्भागे मूर्घिस्थाने खं ब्रह्मणे नमः। ब्रह्मा सुप्रीतो वरदो भवतु॥ [ब्रह्मा संरक्षतु॥]॥९॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[यं] हीं। स्योना पृथिवि भवाऽनृक्षरा निवेशनी।

यच्छांनः शर्मं सप्रथाः॥

हीं भूर्भुवः सुर्वः। विष्णवे चक्रहस्ताय नागाधिपतये गरुडवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वर-पार्षदाय नमः।

अधोदिग्भागे पादयोः स्थाने हीं विष्णवे नमः। विष्णुः सुप्रीतो वरदो भवतु॥ [विष्णुः संरक्षतु॥]॥१०॥

॥ षोडशाङ्गरौद्रीकरणम्॥

ॐ भूर्भुवस्सुवं:।ॐ अं। नर्मः शम्भवें च मयोभवें च नर्मः शङ्कराये च मयस्करायं च नर्मः शिवायं च शिवतराय च॥ विभूरसि प्रवाहणो रौद्रेणानीकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मां हिश्सीः॥ अं ॐ भूर्भुवस्सुवरोम्। शिखास्थाने रुद्राय नमः॥१॥ ॐ भूर्भुवस्सुवं:।ॐ आं। नर्मः शम्भवें च मयोभवें च नर्मः शङ्कराये च मयस्करायं च नर्मः शिवायं च शिवतराय च॥ विह्रिरिस हव्यवाहेनो रौद्रेणानीकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मां हिश्सीः॥ आं ॐ भूर्भुवस्सुवरोम्। शिरस्थाने रुद्राय नमः॥२॥ ॐ भूर्भुवस्सुवं:।ॐ इं। नमंः शम्भवें च मयोभवें च नमंः शङ्करायं च मयस्करायं च नर्मः शिवायं च शिवतराय च॥ श्वात्रौऽसि प्रचेता रौद्रेणानीकेन पाहि माँ ५ प्रे पिपृहि मा मा मा हि १ सी: ॥ इं ॐ भूर्भुवस्सुवरोम्। मूर्झिस्थाने रुद्राय नमः॥३॥ ॐ भूर्भुवरसुवं:।ॐ ई। नमंः शम्भवें च मयोभवें च नमंः शङ्करायं च मयस्करायं च नर्मः शिवायं च शिवतराय च॥ तुथौऽसि विश्ववैदा रौद्रेणानीकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मा _ हि×सीः॥ ईं ॐ भू<u>र्भुव</u>स्सु<u>व</u>रोम्। ललाटस्थाने रुद्राय नमः॥४॥

ॐ भूर्भुवस्सुवं:।ॐ उं। नर्मः शम्भवं च मयोभवं च नर्मः शङ्करायं च मयस्करायं च नर्मः शिवायं च शिवतंराय च॥ उशिगंसि कवी रौद्रेणानीकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मां हिश्सीः॥

उं ॐ भूर्भुवस्सुवरोम्। नेत्रयोः स्थाने रुद्राय नमः॥५॥ ॐ भूर्भुवरसुवं:।ॐ ऊं। नर्मः शम्भवें च मयोभवें च नर्मः शङ्करायं च मयस्करायं च नर्मः शिवायं च शिवतराय च॥ अङ्घारिरसि बम्भारी रौद्रेणानीकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मा हिश्सीः॥ ऊं ॐ भूर्भुवस्सुवरोम्। कर्णयोः स्थाने रुद्राय नमः॥६॥ ॐ भूर्भुवस्सुवं:।ॐ ऋं। नर्मः शम्भवें च मयोभवें च नर्मः शङ्कराये च मयस्करायं च नर्मः शिवायं च शिवतराय च॥ अवस्युरिस दुवस्वान् रौद्रेणानीकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मां हिश्सीः॥ ऋं ॐ भूर्भुवस्सुवरोम्। मुखस्थाने रुद्राय नमः॥७॥ ॐ भूर्भुवस्सुवं:।ॐ ऋं। नर्मः शम्भवं च मयोभवं च नर्मः शङ्करायं च मयस्करायं च नर्मः शिवायं च शिवतराय च॥ शुन्ध्यूरेसि मार्जालीयो रौद्रेणानीकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मा _ हिश्सीः॥ ऋं ॐ भूर्भुवस्सुवरोम्। कण्ठस्थाने रुद्राय नमः॥८॥ ॐ भूर्भुवस्सुवं:।ॐ ऌं। नर्मः शम्भवें च मयोभवें च नर्मः शङ्कराये च मयस्करायं च नर्मः शिवायं च शिवतराय च॥ सम्राडिस कृशानू रौद्रेणानीकेन पाहि माँ ऽग्ने पिपृहि मा मा मा हि श्सीः॥

ॐ भूर्भुवस्सुवंः।ॐ ॡं। नमंः शम्भवें च मयोभवें च नमंः शङ्करायं च मयस्करायं च नमंः शिवायं च शिवतराय च॥ परिषद्योऽसि पर्वमानो रौद्रेणानीकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मां

रुं ॐ भूर्भुवस्सुवरोम्। बाह्वोः स्थाने रुद्राय नमः॥९॥

हिश्सीः॥ ॡं ॐ भूर्भुवस्सुवरोम्। हृदयस्थाने रुद्राय नमः॥१०॥ ॐ भूर्भुवस्सुवं:।ॐ एं। नर्मः शम्भवे च मयोभवे च नर्मः शङ्कराये च मयस्करायं च नर्मः शिवायं च शिवतराय च॥ प्रतकोऽसि नर्भस्वान् रौद्रेणानीकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मां हिश्सीः॥ एं ॐ भूर्भुवस्सुवरोम्। नाभिस्थाने रुद्राय नमः॥११॥ ॐ भूर्भुवस्सुवं:।ॐ ऐं। नर्मः शम्भवे च मयोभवे च नर्मः शङ्कराये च मयस्करायं च नर्मः शिवायं च शिवतराय च॥ असम्मृष्टोऽसि हव्यसूदो रौद्रेणानीकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मां हिश्सीः॥ ऐं ॐ भूर्भुवस्सुवरोम्। कटिस्थाने रुद्राय नमः॥१२॥ ॐ भूर्भुवस्सुवं:।ॐ ॐ। नर्मः शुम्भवं च मयोभवं च नर्मः शङ्करायं च मयस्करायं च नर्मः शिवायं च शिवतराय च॥ ऋतधामाऽसि सुवेर्ज्योती रौद्रेणानीकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मां हि श्सीः॥ ॐ ॐ भूर्भुवस्सुवरोम्। ऊरुस्थाने रुद्राय नमः॥१३॥ ॐ भूर्भुवस्सुवं:।ॐ औं। नर्मः शम्भवें च मयोभवें च नर्मः शङ्कराये च मयस्करायं च नर्मः शिवायं च शिवतराय च॥ ब्रह्मज्योतिरसि सुर्वर्धामा रौद्रेणानीकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मां हिश्सीः॥ औं ॐ भूर्भुवस्सुवरोम्। जानुस्थाने रुद्राय नमः॥१४॥ ॐ भूर्भुवस्सुवं:।ॐ अं। नर्मः शम्भवें च मयोभवें च नर्मः शङ्करायं च मयस्करायं च नर्मः शिवायं च शिवतराय च॥ अजौऽस्येकपाद्रौद्रेणानीकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मा हि श्सीः॥

अं अ भूर्भुवस्सुवरोम्। जङ्घास्थाने रुद्राय नमः॥१५॥ ॐ भूर्भुवस्सुवंः।ॐ अः। नमंः शुम्भवे च मयोभवे च नमंः शङ्करायं च मयस्करायं च नमंः शिवायं च शिवतराय च॥ अहिरसि बुिश्वयो रौद्रेणानीकेन पाहि मांऽग्ने पिपृहि मा मा मां हिश्सीः॥ अः ॐ भूर्भुवस्सुवरोम्। पादयोः स्थाने रुद्राय नमः॥१६॥ त्वगस्थिगतैः सर्वपापैः प्रमुच्यते। सर्वभूतेष्वपराजितो भवति। ततो भूत-प्रेत-पिशाच-ब्रह्मराक्षस-यक्ष-यमदूत-शाकिनी-डाकिनी-सर्प-श्वापद-वृश्चिक-तस्कराद्युपद्रवाद्युपघाताः। सर्वे ज्वलन्तं पश्यन्तु। मां रक्षन्तु। यजमानं रक्षन्तु। सर्वान् महाजनान् रक्षन्तु॥

॥ गुह्यादि मस्तकान्तं षडङ्ग (चतुर्थो) न्यासः॥

मनो ज्योतिर्जुषतामाज्यं विच्छिन्नं युज्ञश् सिम्ममं देधातु।
या इष्टा उपसो निम्नचेश्वताः सन्देधामि हविषा घृतेने॥ गृह्याय नमः॥ १॥
अबौध्यिप्तः सिमधा जनानां प्रति धेनुमिवाऽऽयतीमुषासम्॥
यहा ईव प्रवयामुज्जिहानाः प्रभानवेः सिस्नते नाकमच्छि॥ नाभ्यै
नमः॥ २॥
अग्निर्मूर्द्धा दिवः क्कुत्पतिः पृथिव्या अयम्।
अपाश्रेतार्शस जिन्वति॥ हृदयाय नमः॥ ३॥
मूर्धानं दिवो अर्ततं पृथिव्या वैश्वानरमृतायं जातम्प्तिम्।
कविश् सम्राजमितिथिं जनानामासन्ना पात्रं जनयन्त देवाः॥ कण्ठाय

नमः॥४॥

ममीणि ते वर्मीभिश्छादयामि सोमिस्त्वा राजाऽमृतेनाभिवस्ताम्। उरोर्वरीयो वरिवस्ते अस्तु जर्यन्तं त्वामनुं मदन्तु देवाः॥ मुखाय नमः॥५॥

जातवेदा यदि वा पावकोऽसि। वैश्वानरो यदि वा वैद्युतोऽसि। शं प्रजाभ्यो यर्जमानाय लोकम्। ऊर्जं पुष्टिं दर्दद्भ्यावेवृत्स्व॥ शिरसे नमः॥६॥

॥ आत्मरक्षा॥

(तैत्तिरीयबाह्मणे अष्टकं - २/प्रश्नः - ३/अनुवाकः - ११)

ब्रह्मौत्मन्वदंसृजत। तदंकामयत। समात्मनां पद्येयेति। आत्मन्नात्मिन्नत्यामंन्त्रयत। तस्मै द्श्मभ हृतः प्रत्येश्रणोत्। स दश्चहृतोऽभवत्। दश्चहृतो हृ वै नामैषः। तं वा एतं दश्चहृते सन्तम्। दश्चहोतेत्याचेक्षते परोक्षेण। परोक्षेप्रिया इव हि देवाः॥ आत्मन्नात्मिन्नत्यामंन्त्रयत। तस्मै सप्तमभ हृतः प्रत्येश्रणोत्। स सप्तहृतोऽभवत्। सप्तहृतो हृ वै नामैषः। तं वा एतश् सप्तहृतेश् सन्तम्। सप्तहोतेत्याचेक्षते परोक्षेण। परोक्षेप्रिया इव हि देवाः॥ आत्मन्नात्मिन्नत्यामंन्त्रयत। तस्मै षष्ठश्चातः प्रत्येश्रणोत्। स षड्ढ्तोऽभवत्। आत्मन्नात्मिन्नत्यामंन्त्रयत। तस्मै षष्ठश्चातः प्रत्येश्रणोत्। स षड्ढ्तोऽभवत्। षड्ढ्तो हु वै नामैषः। तं वा एतश् षड्ढ्ताः प्रत्येश्रणोत्। स षड्ढ्तोऽभवत्। परोक्षेण। परोक्षेप्रिया इव हि देवाः॥

आत्मुन्नात्मुन्नित्यामन्त्रयत। तस्मै पञ्चमश् हूतः प्रत्येशृणोत्। स

पश्चहृतोऽभवत्। पश्चहृतो ह् वै नामैषः। तं वा एतं पश्चहृत्र सन्तम्। पश्चहृतित्याचंक्षते परोक्षेण। परोक्षंप्रिया इव हि देवाः॥ आत्मन्नात्मन्नित्यामंन्त्रयत। तस्मै चतुर्थः हृतः प्रत्यंश्णोत्। स चतुर्हृतोऽभवत्। चतुर्हृतो ह् वै नामैषः। तं वा एतं चतुर्हृतः सन्तम्। चतुर्हृतित्याचंक्षते परोक्षेण। परोक्षंप्रिया इव हि देवाः॥ तम्ब्रवीत्। त्वं वे मे नेदिष्ठः हृतः प्रत्यंश्रोषीः। त्वयैनानाख्यातार् इति। तस्मान्नु हैनाङ्श्चतुर्होतार् इत्याचंक्षते। तस्माच्छुश्रृषुः पुत्राणाः हृद्यतमः। नेदिष्टो हृद्यंतमः। नेदिष्टो ब्रह्मणो भवति। य एवं वेदं। आत्मने नमः॥

॥ शिवसङ्कल्पः॥

येनेदं भूतं भुवंनं भविष्यत् परिगृहीतम्मृतेन सर्वम् ।
येनं युज्ञस्त्रायते सप्तहोता तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमस्तु ॥१॥
येन् कर्माणि प्रचरिन्त धीरा यतो वाचा मनसा चारु यन्ति।
यत्सम्मित्मनुसंयन्ति प्राणिनस्तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमस्तु ॥२॥
येन् कर्माण्यपसो मनीिषणो युज्ञे कृण्वन्ति विद्थेषु धीराः।
यदंपूर्वं युक्षमन्तः प्रजानां तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥३॥
यत्प्रज्ञानमुत चेतो धृतिश्च यज्योतिर्न्तर्मृतं प्रजास्।
यस्मान्न ऋते किं च न कर्म क्रियते तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमस्तु ॥४॥
सुषार्थिरश्चानिव यन्मनुष्यान्नेनीयतेऽभीश्चिभविजिनं इव।
हत्प्रतिष्ठं यदंजिरं जिष्ठं तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमस्तु ॥४॥

यस्मिनृचः साम् यजूर्श्षे यस्मिन् प्रतिष्ठिता रथनाभाविवाराः। यस्मिङ्श्वित्तश् सर्वमोतं प्रजानां तन्मे मनेः शिवसंङ्कल्पमस्तु॥६॥

यदत्रं षष्ठं त्रिशतर् सुवीरं यज्ञस्यं गुह्यं नवनावमाय्यम् । दशं पञ्च त्रिश्शतं यत्परं च तन्मे मर्नः शिवसंङ्कल्पमंस्तु ॥०॥

यजार्यतो दूरमुदैति दैवं तर्दु सुप्तस्य तथैवैति। दूर्ङ्गमं ज्योतिषां ज्योतिरेकुं तन्मे मर्नः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥८॥

येनेदं विश्वं जर्गतो बभूव ये देवापि महतो जातवेदाः। तदेवाग्निस्तर्मसो ज्योतिरेकं तन्मे मर्नः शिवसंङ्कल्पमस्तु॥९॥

येन द्यौः पृथिवी चान्तरिक्षं च ये पर्वताः प्रदिशो दिशश्च। येनेदं जगुद्याप्तं प्रजानां तन्मे मर्नः शिवसंङ्कल्पर्मस्तु॥१०॥

ये मेनो हृद्यं ये चं देवा ये दिव्या आपो ये सूर्यर्शिमः। ते श्रोत्रे चक्षुषी सुञ्चरन्तुं तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥११॥

अचिन्त्यं चाप्रमेयं च व्यक्ताव्यक्तपरं च यत्। सूक्ष्मात्सूक्ष्मतरं ज्ञेयं तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमस्तु॥१२॥

एको च द्रा शतं चे सहस्रं चायुतं च नियुतं च प्रयुतं चार्बुदं च न्येर्बुदं च समुद्रश्च मध्यं चान्त्रश्च परार्धश्च तन्मे मनेः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥१३॥

ये पश्च पञ्चाद्रा शतः सहस्रमयुतं न्यंर्बुदं च। ते अग्निचित्येष्टंकास्तः शरीरं तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमस्तु ॥१४॥ वेदाहमेतं पुर्रुषं महान्तमादित्यवर्णं तमसः परस्तात्। यस्य योनिं परिपश्यन्ति धीरास्तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥१५॥ यस्येदं धीराः पुनन्ति कवयौ ब्रह्माणमेतं त्वा वृणत् इन्दुम्। स्थावरं जङ्गमं द्यौराकाशं तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥१६॥

परात्परतरं चैव यत्पराचैव यत्परम्। यत्परात्परतो ज्ञेयं तन्मे मर्नः शिवसङ्कल्पर्मस्तु ॥ १७॥ परांत्परतरो ब्रह्मा तत्परांत्परतो हंरिः। तत्परितपरेतोऽधीशस्तन्मे मर्नः शिवसङ्कल्पर्मस्तु ॥ १८॥ या वैदादिषुं गायत्री सर्वव्यापी महेश्वरी। ऋग्यजुः सामाथवेँश्च तन्मे मनेः शिवसंङ्कल्पमस्तु ॥ १९॥ यो वै देवं महादेवं प्रणवं परमेश्वरम्। यः सर्वे सर्वेवेदेश्च तन्मे मर्नः शिवसंङ्कल्पमस्तु ॥२०॥ प्रयंतः प्रणवोङ्कारं प्रणवं पुरुषोत्तमम्। ओङ्कारं प्रणवात्मानं तन्मे मर्नः शिवसङ्कल्पर्मस्तु ॥२१॥ योऽसौ सर्वेषु वेदेषु पठ्यते ह्यज इश्वरः। अकार्यो निर्गुणो ह्यात्मा तन्मे मर्नः शिवसङ्कल्पर्मस्तु ॥२२॥ गोभिर्जुष्टं धर्नेन ह्यायुषा च बलेन प्रजयां पुशुभिः पुष्कराक्षं तन्मे मर्नः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥ २३ ॥

कैलांसिशिखरे रुम्ये शङ्करस्य शिवालये। देवतास्तत्रं मोदन्ते तन्मे मर्नः शिवसंङ्कल्पमस्तु॥२४॥ त्र्यम्बकं यजामहे सुगुन्धिं पुष्टिवर्धनम्। उर्वारुकिमेव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात्तन्मे मनः श्विवसिङ्कल्पमस्तु॥२५॥

विश्वतंश्रक्षुरुत विश्वतोमुखो विश्वतौहस्त उत विश्वतंस्पात्। सम्बाहुभ्यां नर्मित् सम्पतंत्रैर्घावापृथिवी जनयन्देव एकस्तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥२६॥

चतुरौ वेदानेधीयीत् सर्वशास्त्रम्यं विदुः। <u>इतिहा</u>सपुराणानां तन्मे मनेः शिवसङ्कल्पर्मस्तु॥२७॥

मा नौ महान्त्रमुत मा नौ अर्भकं मा न उक्षन्तमुत मा ने उक्षितम्। मा नौऽवधीः पितरं मोत मातरं प्रिया मा नेस्तुनुवौ रुद्र रीरिष्टस्तन्मे मर्नः शिवसंङ्कल्पमस्तु॥२८॥

मार्नस्तोके तर्नये मा न आयुषि मा नो गोषु मा नो अश्वेषु रीरिषः। वीरान्मा नो रुद्र भामितोऽवधीर्ह्विष्मन्तो नर्मसा विधेम ते तन्मे मर्नः शिवसंङ्कल्पमस्तु॥२९॥

> ऋतः सत्यं परं ब्रह्म पुरुषं कृष्णपिङ्गलम्। ऊर्ध्वरेतं विरूपाक्षं विश्वरूपाय वै नमो नमस्तन्मे मनेः शिवसंङ्कल्पमस्तु॥३०॥

कद्भुद्राय प्रचेतसे मीढुष्टमाय तव्यसे। वो चेम शन्तमः हृदे। सर्वो ह्येष रुद्रस्तस्मै रुद्राय नमो अस्तु तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥३१॥

ब्रह्मजज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्विसीमृतः सुरुचौ वेन आवः। सबुध्नियो उपमा अस्य विष्ठाः सतश्च योनिमस्तश्च विवस्तन्मे मनेः शिवसिङ्कल्पमस्तु॥३२॥

यः प्राणतो निमिष्तो महित्वैक इद्राजा जगतो ब्रभूवं। य ईशे अस्य द्विपद्श्वतुष्पदः कस्मै देवायं हविषां विधेम तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥ ३३॥

य आत्मदा बेलदा यस्य विश्वं उपासंते प्रिशिषं यस्यं देवाः। यस्यं छायाऽमृतं यस्यं मृत्युः कस्मै देवायं हविषां विधेम तन्मे मनः शिवसंङ्कत्यमंस्तु॥३४॥ यो रुद्रो अग्नौ यो अप्सु य ओषधीषु यो रुद्रो विश्वा भुवनाऽऽविवेश तस्मै रुद्राय नमौ अस्तु तन्मे मनः शिवसंङ्कत्यमंस्तु॥३५॥

गन्धद्वारां दुराधर्षां नित्यपुष्टां करीषिणीम्। ईश्वरीर्श्व सर्वभूतानां तामिहोपेह्वये श्रियं तन्मे मर्नः शिवसङ्कल्पर्मस्तु॥३६॥

य <u>इ</u>द्श शिवंसङ्कल्पश सुद्रा ध्यायेन्ति ब्राह्मणाः। ते परं मोक्षं गमिष्यन्ति तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥ हृदयाय नमः॥

॥पुरुषसूक्तम्॥

ॐ सहस्रंशीर्षा पुर्रुषः। सहस्राक्षः सहस्रंपात्। स भूमिं विश्वतौ वृत्वा। अत्यंतिष्ठदृशाङ्गुलम्॥ पुर्रुष एवेद् सर्वम्। यद्भूतं यच्च भव्यम्। उतामृत्तत्वस्येशांनः। यदन्नेनातिरोहिति॥ एतावानस्य महिमा। अतो ज्यायार्ड्श्च पूर्रुषः।

पादौऽस्य विश्वां भूतानि। त्रिपाद्स्यामृतं दिवि॥ त्रिपादूर्ध्व उदैत्पुर्रुषः। पादौऽस्येहाऽऽभवात्पुनः। ततो विश्वञ्चाकामत्। साञ्चानान्ञाने अभि॥ तस्मौद्विरार्डजायत। विराजो अधि पूर्रुषः। स जातो अत्यरिच्यत। पृश्चाद्भिमिथौ पुरः॥

यत्पुरुषेण ह्विषां। देवा यज्ञमतंन्वत। वसन्तो अस्यासीदाज्यम्। ग्रीष्म इध्मः शरद्धविः॥ सप्तास्यऽऽसन्परिधर्यः। त्रिः सप्त समिधिः कृताः। देवा यद्यज्ञं तन्वानाः। अबिधन्पुरुषं पशुम्॥ तं यज्ञं बर्हिष् प्रौक्षन्। पुरुषं जातमेग्रतः।

तेनं देवा अयंजन्त। साध्या ऋषयश्च ये॥ तस्माँ द्यज्ञात्सर्वेहुतः। सम्भृतं पृषद्गज्यम्। पृशू श्रस्ताश्श्चेके वायव्यान्। आर्ण्यान्याम्याश्च ये॥ तस्माँ द्यज्ञात्सर्वेहुतः। ऋचः सामानि जिज्ञरे। छन्दा श्रेसि जिज्ञरे तस्मात्।

यजुस्तस्मदिजायत॥ तस्मादश्वां अजायन्त। ये के चौभ्यादंतः। गावौ ह जिज्ञरे तस्मौत्। तस्मौजाता अजावयः॥ यत्पुरुषं व्यद्धः। कृतिधा व्यकल्पयन्। मुखं किर्मस्य कौ बाह्र। कावूरू पादौवुच्येते॥ बाह्मणौऽस्य मुखंमासीत्। बाह्र राजन्यः कृतः। ऊरू तर्दस्य यद्वैश्यः। पुन्धाः श्रुद्धो अजायत॥ चन्द्रमा मनेसो जातः। चक्षोः सूर्यो अजायत। मुखादिन्द्रश्चाग्निश्चं। प्राणाद्वायुरंजायत॥ नाभ्या आसीदन्तरिक्षम्। शोष्णों द्योः समवर्तत। पुन्धां भूमिर्दिशः श्रोत्रात्। तथा लोकाः अंकल्पयन्॥

वेदाहमेतं पुरुषं महान्तम्। आदित्यवंर्णं तमसस्तु पारे॥ सर्वाणि रूपाणि विचित्य धीरः। नामानि कृत्वाऽभिवद्न् यदास्ते॥ धाता पुरस्ताद्यमुदाजहारे। शकः प्रविद्वान्यदिशश्चतंस्रः। तमेवं विद्वानमृतं इह भवति। नान्यः पन्था अयंनाय विद्यते॥ युज्ञेनं युज्ञमंयजन्त देवाः। तानि धर्माणि प्रथमान्यांसन्। ते हु नाकं महिमानः सचन्ते। यत्र पूर्वे साध्याः सन्ति देवाः॥

शिरसे स्वाहा॥

॥ उत्तरनारायणम्॥

अद्यः सम्मूतः पृथिव्यै रसाच। विश्वकर्मणः समवर्तताधि। तस्य त्वष्टां विद्धंदूपमेति। तत्पुरुषस्य विश्वमार्जान्मग्रै॥ वेदाहमेतं पुरुषं महान्तम्। आदित्यवर्णं तमसः परस्तात्। तमेवं विद्वान्मृतं इह भवति। नान्यः पन्थां विद्यतेयंऽनाय॥ प्रजापंतिश्चरित गर्भे अन्तः। अजायंमानो बहुधा विजायते।

तस्य धीराः परिजानित् योनिम्। मरीचीनां पदिमिच्छन्ति वेधसः॥ यो देवेभ्य आतंपति। यो देवानां पुरोहितः। पूर्वो यो देवेभ्यो जातः। नमो रुचाय ब्राह्मये॥ रुचं ब्राह्मम् जनयन्तः। देवा अग्रे तदंबुवन्। यस्त्वैवं ब्राह्मणो विद्यात्। तस्यं देवा असन् वशै॥ हीश्चं ते लक्ष्मीश्च पल्यौ। अहोरात्रे पार्श्वे। नक्षंत्राणि रूपम्। अश्विनौ व्यात्तम्। इष्टं मंनिषाण। अमुं मंनिषाण। सर्वं मनिषाण॥

शिखायै वषट्॥

॥ अप्रतिरथम्॥

(तैत्तिरीयसंहितायां काण्डः – ४/प्रश्नः – ६/अनुवाकः – ४)

आुद्युः शिशांनो वृष्मो न युध्मो घंनाघुनः क्षोभणश्चर्षणीनाम्। सङ्कन्देनोऽनिमिष एकवीरः शतश्सेनां अजयत् साकमिन्द्रः। सङ्कन्देनेनानि जिष्णुनां युत्कारेणं दुश्च्यवनेनं धृष्णुनां। तदिन्द्रेण जयत तत्संहध्वं युधों नर् इषुंहस्तेन वृष्णां। स इषुंहस्तैः सनिषङ्गिभिर्वशी सङ्स्रष्टा स युध् इन्द्रौ गुणेन्। सुरसृष्टजिथ्सौमुपा बाहुशुध्यूर्ध्वर्धन्वा प्रतिहिताभिरस्ता। बृहंस्पते परिदीया रथेन रक्षोहाऽमित्राई अपबार्धमानः। प्रभुञ्जन्त्सेनाः प्रमृणो युधा जयन्नस्माकमध्यविता रथानाम्। गोत्रभिदं गोविदं वर्ज्रबाहुं जर्यन्तमञ्मे प्रमृणन्तमोर्जसा। इमश्सेजाता अनुं वीरयध्वमिन्द्रश् सखायोऽनु सः रंभध्वम्। बलुविज्ञायः स्थिवरः प्रवीरः सहस्वान् वाजी सहमान उग्रः। अभिवीरो अभिसंत्त्वा सहोजा जैत्रीमिन्द्र रथमा तिष्ठ गोवित्। अभि गोत्राणि सहसा गाहमानोऽदायो वीरः शतमन्युरिन्द्रः। दुश्च्यवनः पृतनाषार्रयुध्यौऽस्माक<u>्</u>र सेना अवतु प्रयुत्सु। इन्द्रं आसां नेता बृहस्पतिर्दक्षिणा यज्ञः पुर एतु सोमः। देवसेनानामभिभञ्जतीनां

जयन्तीनां मुरुतो यन्त्वग्रै। इन्द्रेस्य वृष्णो वर्रणस्य राज्ञं आदित्यानां मुरुता प्रश्ने उग्रम्। महामनसां भुवनच्यवानां घोषो देवानां जयेतामुद्स्थात अस्माकृमिन्द्रः समृतेषु ध्वजेष्वस्माकं या इषेवस्ता जयन्तु। अस्माकं वीरा उत्तरे भवन्त्वस्मानुं देवा अवता हवेषु। उद्धर्षय मघवन्नायुधान्युत् सत्त्वनां मामकानां महार्शसा। उद्घृत्रहन् वाजिनां वाजिनान्युद्रथानां जयेतामेतु घोषः। उप्प्रेत जयेता नरः स्थिरा वः सन्तु बाहवः। इन्द्रो वः शर्मे यच्छत्त्वनाधृष्या यथाऽस्थ। अवसृष्टा पर्रा पत शर्रव्ये ब्रह्मसंश्विता।

गच्छामित्रान् प्रविश्व मैषां कं चनोच्छिषः। मर्माणि ते वर्मीभिश्छादयामि सोर्मस्त्वा राजाऽमृतेनाभिवस्ताम्। उरोर्वरीयो वरिवस्ते अस्तु जर्यन्तं त्वामन् मदन्तु देवाः। यत्रं बाणाः सम्पतिन्तं कुमारा विशिखा ईव। इन्द्रौ नस्तत्रं वृत्रहा विश्वाहा शर्मे यच्छतु॥ कवचाय हुम्॥

॥ प्रतिपूरुषम् (सं०)॥

(तैत्तिरीयसंहितायां काण्डः - १/प्रश्नः - ८/अनुवाकः - ६)

प्रतिपूरुषमेककपालान्निर्वपत्येकमितिरक्तं यावन्तो गृह्याः स्मस्तेभ्यः कमकरं पश्चनाः शर्मािस शर्म यर्जमानस्य शर्म मे यच्छैकं एव रुद्रो न द्वितीयाय तस्थ आखुस्ते रुद्र पशुस्तं जुषस्वैष ते रुद्र भागः सह स्वस्नाऽम्बिकया तं जुषस्व भेषजं गवेऽश्वाय पुरुषाय भेषजमथौ अस्मभ्यं भेषजः सुभेषजं यथाऽसित। सुगं मेषायं मेष्यां अवाम्ब रुद्रमिदिमह्यवं देवं त्र्यम्बकम्। यथां नः श्रेयसः कर्द्यथां नो वस्यसः

कर्चर्था नः पशुमतः कर्चर्था नो व्यवसाययात्। त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पृष्टिवर्धनम्। उर्वारुकिमिव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात्॥ एष ते रुद्रभागस्तं जुषस्व तेनावसेन परो मूर्जवतोऽतीह्यवंततधन्वा पिनाकहस्तः कृत्तिवासाः॥

॥ प्रतिपूरुषम् (ब्रा०)॥

(तैत्तिरीयब्राह्मणे अष्टकं - १/प्रश्नः - ६/अनुवाकः - १०)

प्रतिपूरुषमेकंकपालान्निर्वेपति। जाता एव प्रजा रुद्रान्निरवंदयते। एकमतिरिक्तम्। जनिष्यमाणा एव प्रजा रुद्रान्निरवंद्यते। एकंकपाला भवन्ति। एकधैव रुद्रं निरवंद्यते। नाभिघारयति। यदंभिघारयैत्। अन्तरवचारिण रे रुद्रं कुर्यात्। एकोल्मुकेन यन्ति। तद्धि रुद्रस्य भागधेयम्। इमां दिशं यन्ति। एषा वै रुद्रस्य दिक्। स्वायांमेव दिशि रुद्रं निरवदयते। रुद्रो वा अपशुकाया आहुत्यै नातिष्ठत। असौ ते पशुरिति निर्दिशेद्यं द्विष्यात्। यमेव द्वेष्टि। तमस्मै पुशुं निर्दिशति। यदि न द्विष्यात्। आंखुस्ते पशुरिति ब्र्यात्। न ग्राम्यान् पुशून् हिनस्ति। नऽऽरुण्यान्। चतुष्पथे जुहोति। एष वा अग्नीनां पड्बीशो नाम्। अग्निवत्येव जुहोति। मध्यमेन पर्णेन जुहोति। सुग्ध्येषा। अथो खर्छ। अन्तुमेनुव हौतुव्यम्। अन्तत एव रुद्रं निरवंदयते। एष ते रुद्र भागः सह स्वस्नाऽम्बिकयेत्याह। शरद्वा अस्याम्बिका स्वसा। तया वा एष हिनस्ति। यश हिनस्ति। तयैवैनश्रं सह रामयति। भेषजं गव इत्यहि। यावन्त एव ग्राम्याः पुरावः। तेभ्यौ भेषजं करोति। अवाम्ब रुद्रमदिमहीत्याह। आशिषमेवैतामाशास्ति। त्र्यम्बकं यजामह इत्याह। मृत्योमुँक्षीय माऽमृतादिति वावैतद्राह। उत्किरन्ति। भगस्य लीफ्सन्ते। मूर्ते कृत्वाऽऽसंजन्ति। यथा जनं यतेऽवसं करोति। ताहगेव तत्। एष ते रुद्र भाग इत्याह निरवत्यै। अप्रतीक्षमायन्ति। अपः परिषिञ्चति। रुद्रस्यान्तर्हित्यै। प्रवा प्रतेस्माछ्ठोकाच्यवन्ते। ये त्र्यम्बकैश्चरन्ति। आदित्यं च्रं पुनरेत्य निर्वपति। इ्यं वा अदितिः। अस्यामेव प्रतितिष्ठन्ति।

नेत्रत्रयाय वौषट्॥

॥ शतरुद्रीयम् (सं०)॥

(तैत्तिरीयसंहितायां काण्डः - १/प्रश्नः - ३/अनुवाकः - १४)

त्वमंग्ने रुद्रो असुरो महो दिवस्त्व शर्धो मारुतं पृक्ष ईिशषे। त्वं वातैररुणैर्यांसि शङ्मयस्त्वं पूषा विधतः पासि नु तमना। आ वो राजानमध्वरस्यं रुद्र होतार सत्ययज् रोदंस्योः। अग्निं पुरा तनियत्नोर्चित्ताद्विरंण्यरूपमवसे कृणुध्वम्। अग्निर्होता निषंसादा यजीयानुपस्थे मातुः सुरुभावुं लोके। युवां कृविः पुरुनिष्ठ ऋतावां धृर्ता कृष्टीनामृत मध्यं इद्धः।

साध्वीमंकर्देववीतिं नो अद्य यज्ञस्य जिह्वामंविदाम् गुह्याम्। स आयुराऽगाँत्स् भद्रामंकर्देवहृतिं नो अद्य। अक्रन्दद्गिः स्तनयन्निव द्यौः क्षामा रेरिहद्वीरुधंः समञ्जन्न। सद्यो जज्ञानो वि हीमिद्धो अख्यदा रोदंसी भानुना भात्यन्तः। त्वे वसूनि पुर्वणीक होतर्दोषा वस्तोरेरिरे यज्ञियांसः। क्षामेव विश्वा भुवनानि यस्मिन्त्स सौर्भगानि द्धिरे पविके। तुभ्यं ता अङ्गिरस्तम् विश्वाः सुक्षितयः पृथेक्। अग्ने कामाय येमिरे। अश्याम् तं काममग्ने तवोत्यश्यामं र्यिश् रियवः सुवीरम्। अश्याम् वाजम्भि वाजयन्तोऽश्यामं द्युम्नमंजराऽजर्रन्ते। श्रेष्ठं यविष्ठ भारताऽग्नै द्युमन्तमा भर।

वसौ पुरुस्पृह ई रियम्। सिर्धितानस्तेन्यतू रौचनस्था अजरेभिर्नानेदिद्धिर्यविष्ट यः पावकः पुरुतमः पुरूणि पृथून्यिप्तरेनुयाति भर्वन्नं। आयुष्टे विश्वतौ दधद्यम्पित्रवरेण्यः। पुनेस्ते प्राण आयिति परा यक्ष्मई सुवामि ते। आयुर्दा अग्ने ह्विषौ जुषाणो घृतप्रतीको घृतयौनिरेधि। घृतं पीत्वा मधु चारु गर्व्यं पितेवं पुत्रम्भिरक्षतादिमम्।

तस्मै ते प्रतिहर्यते जातंवदो विचर्षणे। अग्ने जनमि सुष्टुतिम्। दिवस्परि प्रथमं जो अग्निरस्मिद्वतीयं परि जातवेदाः। तृतीयंमप्सु नृमणा अजेस्त्रमिन्धान एनं जरते स्वाधीः। श्रुचिः पावक वन्द्योऽग्ने बृहद्विरोचसे। त्वं घृतेभिराहृतः। हृशानो कुका उर्व्या व्यद्यौदुर्मर्षमायुः श्रिये रुचानः। अग्निरमृतौ अभवद्वयौभिर्यदेनं द्यौरजेनयत्सुरेताः। आ यदिषे नृपतिं तेज आन्द्वुचि रेतो निषिक्तं द्यौरभीकेः। अग्निः शर्धिमनवद्यं युवानङ् स्वाधियं जनयत्सूद्यच। स तेजीयसा मनसा त्वोतं उत शिक्ष स्वपत्यस्य शिक्षोः। अग्ने रायो नृतमस्य प्रभूतौ भूयामं ते सुष्टुतयश्च वस्वः। अग्ने सहंन्तमा भर द्युम्नस्य प्रभूतौ रियम्।

विश्वा यश्चर्षणीरुभ्यांसा वाजेषु सासहंत्। तमेग्ने पृतना सहर् र्यिश

संहस्व आ भर। त्वश् हि सत्यो अद्भुतो दाता वाजस्य गोमतः। उक्षान्नाय वशान्नाय सोमपृष्ठाय वेधसै। स्तोमैर्विधेमाग्नयै। वद्मा हि सूनो अस्यदासद्वी चक्रे अग्निर्जनुषाऽज्माऽन्नम्। स त्वं ने ऊर्जसन ऊर्जं धा राजेव जेरवृके क्षेष्यन्तः।

अग्न आयू श्वि पवस आ सुवोर्जिम वं चनः। आरे बाधस्व दुच्छुनाम। अग्ने पर्वस्व स्वपा अस्मे वर्चः सुवीर्यम्। द्धत्पोष र्रं एयं मिय। अग्ने पावक रोचिषां मन्द्रयां देव जिह्वयां। आ देवान् विश्व यिश्वं च। स नः पावक दीदिवोऽग्ने देवा र इहऽऽवह। उपं युज्ञ र हिवश्चं नः। अग्निः शुचिं वततमः शुचिर्विप्रः शुचिं क्विः। शुचीं रोचत आहुंतः। उद्गे शुचंयस्तवं शुक्रा भ्राजन्त ईरते। तव ज्योती श्रृंष्युर्चयः॥

॥ शतरुद्रीयम् (ब्रा०)॥

(तैत्तिरीयबाह्मणे काठके प्रश्नः - २/अनुवाकः - २)

त्वमंग्ने रुद्रो असुरो महो दिवः। त्वः शर्धो मारुतं पृक्ष ईशिषे। त्वं वातैररुणैर्यांसि शङ्मयः। त्वं पूषा विधतः पासि नु तमना। देवां देवेषु अयध्वम्। प्रथमा द्वितीयेषु अयध्वम्। द्वितीयास्तृतीयेषु अयध्वम्। तृतीयाश्चतुर्थेषु अयध्वम्। चतुर्थाः पश्चमेषु अयध्वम्। पश्चमाः षष्ठेषु अयध्वम्॥ षष्ठाः सप्तमेषु अयध्वम्। सप्तमा अष्टमेषु अयध्वम्। अष्टमा नेवमेषु अयध्वम्। नवमा देशमेषु अयध्वम्। दशमा पंकादशेषु अयध्वम्। एकादशा द्विशेषु अयध्वम्। द्वादशास्त्रयोदशेषु अयध्वम्। त्रयोदशाश्चतुर्दशेषु अयध्वम्। चतुर्दशाः पश्चदशेषु अयध्वम्। पश्चदशाः षोडशेषु अयध्वम्॥ षोडशाः सप्तदशेषु अयध्वम्। सप्तदशा अष्टाद्रशेषुं श्रयध्वम्। अष्टाद्रशा एकान्नविश्शेषुं श्रयध्वम्। एकान्नविश्शा विश्शेषुं श्रयध्वम्। विश्शा एकविश्शेषुं श्रयध्वम्। एकविश्शा द्वाविश्शेषुं श्रयध्वम्। द्वाविश्शास्त्र्योविश्शेषुं श्रयध्वम्। त्रयोविश्शाश्रितुर्वि श्रयध्वम्। चतुर्विश्शाः पेञ्चविश्शेषुं श्रयध्वम्। पञ्चविश्शाः पेञ्चविश्शेषुं श्रयध्वम्। पञ्चविश्शाः पेञ्चविश्शेषुं श्रयध्वम्। पञ्चविश्शाः श्रिविश्शेषुं श्रयध्वम्। प्राविश्शाः श्रिविश्शेषुं श्रयध्वम्। प्राविश्शाः श्रिविश्शेषुं श्रयध्वम्। प्राविश्शाः एकिञ्चिश्शेषुं श्रयध्वम्। प्राविश्शाः एकिञ्चश्शेषुं श्रयध्वम्। प्राविश्शाः द्वाविश्शेषुं श्रयध्वम्। द्वाविश्शाः एकिञ्चश्शेषुं श्रयध्वम्। द्वाविश्रेशाः द्वाविश्रेशेषुं श्रयध्वम्। द्वाविश्रेशाः द्वाविश्रेशेषुं श्रयध्वम्। द्वाविश्रेशाः द्वाविश्रेशेषुं श्रयध्वम्। द्वाविश्रेशेषुं श्रविश्रेशेषुं श्रयध्वम्। द्वाविश्रेशेषुं श्रयध्वम्। द्वाविश्रेषेषुं श्रयध्वम्। द्वाविश्रेशेषुं श्रयध्वम्। द्वाविश्रेषेष्यः विश्रेषेषुं श्रयध्वम्। द्वाविश्रेष्यः विश्रेषेषुं श्रयध्वम्। द्वाविश्रेष्यः विश्रेषेष्यः विश्र

॥पञ्चाङ्गम्॥

ह्रसः श्रुंचिषद्वसुंरन्तिरक्षसद्वोतां वेदिषदितिथिर्दुरोणसत्।
नृषद्वंरसद्देतसद्योमसद्बा गोजा ऋतजा अद्विजा ऋतं बृहत्॥
प्रतिद्वष्णुः स्तवते वीर्याय। मृगो न भीमः कुंचरो गिरिष्ठाः।
यस्योरुषुं त्रिषु विकर्मणेषु। अधिक्षियन्ति भुवनानि विश्वा॥
त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पृष्टिवधनम्।
उर्वारुकिमेव बन्धनान्मृत्योमुक्षीय माऽमृतात्॥
तत्सिवितुवृणीमहे। वयं देवस्य भोजनम्।
श्रेष्ठर्थं सर्वधात्मम्। तुरं भगस्य धीमहि॥

विष्णुर्योनिं कल्पयतु। त्वष्टां रूपाणि पिश्शतु। आसिश्चतु प्रजापंतिः। धाता गर्भं द्धातु ते॥

॥ अष्टाङ्ग-नमस्काराः॥

हिरण्यगर्भः समवर्तताग्रे भूतस्यं जातः पितरेकं आसीत् । सद्यंघार पृथिवीं द्यामुतेमां कस्मै देवायं हिवषां विधेम॥ [उरसा] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥१॥

यः प्राणितो निमिष्तो मिहित्वैक इद्राजा जगेतो बभूवं। य ईशे अस्य द्विपद्श्वतुष्पदः कस्मै देवायं हविषां विधेम॥ [शिरसा] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥२॥

ब्रह्मजज्ञानं प्रेथमं पुरस्ताद्विसीमृतः सुरुचौ वेन ओवः। सबुधियो उपमा अस्य विष्ठाः सृतश्च योनिमस्तश्च विवेः॥१॥ [दृष्ट्या] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥३॥

मही द्यौः पृथिवी च न इमं यज्ञं मिमिक्षताम्। पिपृतान्नो भरीमिभः॥ [मनसा] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥४॥

उपेश्वासय पृथिवीमुत द्यां पुंरुत्रा ते मनुतां विष्ठितं जर्गत् । स दुन्दुभे सजूरिन्द्रेण देवैर्दूराद्दवीयो अपेसेध रात्रून् ॥ [वचसा] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥५॥

[कराभ्य

अम्ने नयं सुपर्था राये अस्मान् विश्वानि देव वयुनानि विद्वान् । युयोध्यस्मर्ज्जुहुराणमेनो भूयिष्ठां ते नर्म उक्तिं विधेम॥ [पद्माम्] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥६॥

या तें अभ्ने रुद्रिया तुनूस्तयां नः पाहि तस्यांस्ते स्वाहां॥

इमं यंमप्रस्तरमाहि सीदाऽङ्गिरोभिः पितृभिः संविदानः। आत्वा मन्त्राः कविशास्ता वहन्त्वेना राजन् ह्विषां मादयस्व॥ [कर्णाभ्याम्] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥८॥

॥ लघुन्यासे श्री रुद्रध्यानम्॥

अथऽऽत्मानं शिवात्मानं श्री रुद्र रूपं ध्यायेत्॥ शुद्धस्फटिकसङ्काशं त्रिनेत्रं पञ्चवक्रकम्। गङ्गाधरं दशभुजं सर्वाभरणभूषितम्॥ नीलग्रीवं शशाङ्काङ्कं नागयज्ञोपवीतिनम्। व्याघ्रचर्मोत्तरीयं च वरेण्यमभयप्रदम्॥ कमण्डल्वक्षसूत्राणां धारिणं शूलपाणिनम्। ज्वलन्तं पिङ्गलजटाशिखामुद्योतधारिणम्॥ वृषस्कन्धसमारूढम् उमादेहार्धधारिणम्। अमृते नाष्ठुतं शान्तं दिव्यभोगसमन्वितम्॥ दिग्देवता समायुक्तं सुरासुरनमस्कृतम्। नित्यं च शाश्वतं शुद्धं ध्रुवमक्षरमव्ययम्॥ सर्वव्यापिनमीशानं रुद्रं वै विश्वरूपिणम्। एवं ध्यात्वा द्विजः सम्यक् ततो यजनमारभेत्॥

अथातो रुद्र स्नानार्चनाभिषेकविधिं व्याख्यास्यामः। आदित एव तीर्थे स्नात्वा उदेत्य शुचिः प्रयतो ब्रह्मचारी शुक्कवासा ईशानस्य प्रतिकृतिं कृत्वा तस्य दक्षिणप्रत्यग्देशे देवाभिमुखः स्थित्वा आत्मिन देवताः स्थापयेत्॥

॥ लघुन्यासे देवता-स्थापनम्॥

प्रजनने ब्रह्मा तिष्ठतु। पादयोर्विष्णुस्तिष्ठतु। हस्तयोर्हरस्तिष्ठतु। बाह्वोरिन्द्रस्तिष्ठतु। जठरे अग्निस्तिष्ठतु। हृदये शिवस्तिष्ठतु। कण्ठे वसवस्तिष्ठन्तु। वक्रे सरस्वती तिष्ठतु। नासिकयोर्वायुस्तिष्ठतु। नयनयोश्चन्द्रा तिष्ठेताम्। कर्णयोरिश्वनौ तिष्ठेताम्। ललाटे रुद्रास्तिष्ठन्तु। मूर्ध्यादित्यास्तिष्ठ शिरासि महादेवस्तिष्ठतु। शिखायां वामदेवस्तिष्ठतु। पृष्ठे पिनाकी तिष्ठतु। पुरतः शूली तिष्ठतु। पार्श्वयोः शिवाशङ्करौ तिष्ठेताम्। सर्वतो वायुस्तिष्ठतु। ततो बिहः सर्वतोऽग्निज्वीलामाला-परिवृतस्तिष्ठतु। सर्वेष्वङ्गेषु सर्वा देवता यथास्थानं तिष्ठन्तु। मां रक्षन्तु। [सर्वान् महाजनान् सकुटुम्बं रक्षन्तु॥]

अग्निमें वाचि श्रितः। वाग्घृदंये। हृदंयं मियं। अहम्मृतं। अमृतं ब्रह्मणि। (जिह्ना)

वायुमें प्राणे श्रितः। प्राणो हृद्ये। हृद्यं मिये। अहम्मृतै। अमृतं ब्रह्मणि। (नासिका)

सूर्यों में चक्षुंषि श्रितः। चक्षुर्हद्ये। हृद्यं मिय। अहम्मृतै। अमृतं

ब्रह्मणि। (नेत्रे)

चन्द्रमा मे मनिस श्रितः। मनो हृदये। हृदयं मिय। अहममृतै। अमृतं ब्रह्मणि। (वक्षः)

दिशों मे श्रोत्रैं श्रिताः। श्रोत्र<u>*</u> हद्ये। हद्यं मिय। अहममृतै। अमृतं ब्रह्मणि। (श्रोत्रे)

आपौ मे रेतिसि श्रिताः। रेतो हृद्ये। हृद्यं मिय। अहमुमृतै। अमृतं ब्रह्मणि। (गुह्मम्)

पृथिवी मे शरीरे श्रिता। शरीर् हद्ये। हद्यं मिय। अहममृतै। अमृतं ब्रह्मणि। (शरीरम)

ओष्धिवनस्पतयौ में लोमसु श्रिताः। लोमनि हृदये। हृद्यं मिय। अहमुमृतै। अमृतं ब्रह्मणि। (लोमानि)

इन्द्रों में बलें श्रितः। बल्<u>ड</u> हृद्ये। हृद्यं मियं। अहम्मृतें। अमृतं ब्रह्मणि। (बाहू)

पुर्जन्यों में मूर्घि श्रितः। मूर्घा हृद्ये। हृद्यं मिये। अहमुमृतै। अमृतं ब्रह्मणि। (शिरः)

ईशानो मे मन्यौ श्रितः। मन्युर्हद्ये। हृद्यं मिय। अहममृतौ। अमृतं ब्रह्मणि। (हृदयम्)

आत्मा में आत्मिन श्रितः। आत्मा हृदये। हृद्यं मिये। अहम्मृतै। अमृतं ब्रह्मणि। (हृदयम्)

पुर्नर्म आत्मा पुन्रायुरागात्। पुर्नः प्राणः पुन्राकृतमागात्। वैश्वान्रो र्िरमभिर्वावृधानः। अन्तस्तिष्ठत्वमृतस्य गोपाः॥ (सर्वाण्यङ्गानि संस्पृश्य

स्थापनं कृत्वा मानसैराराधयेत्॥)

॥ कलशेषु साम्बपरमेश्वर ध्यानम्॥

॥ षोडशोपचार पूजा॥

॥श्रीरुद्रनाम त्रिशती॥

नमो हिर्रण्यबाहवे नर्मः। सेनान्ये नर्मः। दिशां च पत्रये नर्मः। नर्मो वृक्षेभ्यो नर्मः। हरिकेशेभ्यो नर्मः। पशूनां पत्ये नर्मः। नर्मः सस्पिञ्जराय नर्मः। त्विषीमते नर्मः। पथीनां पत्तेये नर्मः। नर्मो बभ्छशाय नर्मः। विव्याधिने नर्मः। अन्नानां पत्ये नर्मः। नमो हरिकेशाय नर्मः। उपवीतिने नर्मः। पुष्टानां पत्तये नर्मः। नर्मो भुवस्य हेत्यै नर्मः। आतताविने नर्मः। क्षेत्राणां पर्तये नर्मः। नर्मः सूताय नर्मः। अहन्त्याय नर्मः। वनानां पत्तेये नर्मः। नमो रोहिताय नर्मः। स्थपतेये नर्मः। वृक्षाणां पतेये नर्मः। नमौ मन्त्रिणे नर्मः। वाणिजाय नर्मः।

कक्षाणां पतिये नर्मः। नर्मो भुवन्तये नर्मः। वारिवस्कृताय नर्मः। ओषधीनां पतिये नर्मः। नर्म उच्चैघीषाय नर्मः। आकृन्दयेते नर्मः। पत्तीनां पतिये नर्मः। नर्मः कृत्स्नवीताय नर्मः। धार्वते नर्मः। सत्त्वेनां पतिये नर्मः॥

नमः सहमानाय नमः। निव्याधिने नमः। आव्याधिनीनां पत्तेये नर्मः। नर्मः ककुभाय नर्मः। निषङ्गिणे नर्मः। स्तेनानां पत्तेये नर्मः। नमों निषङ्गिणे नमः। इषुधिमते नमः। तस्कराणां पत्तेये नर्मः। नमो वर्श्वते नर्मः। परिवर्ञ्चते नर्मः। स्तायूनां पर्तये नर्मः। नमौ निचेरवे नर्मः। परिचराय नर्मः। अरंण्यानां पतेये नर्मः। नर्मः सृकाविभ्यो नर्मः। जिघार्सस्यो नर्मः। मुष्णतां पर्तये नर्मः। नमौऽसिमञ्चो नर्मः। नक्तं चर्ग्न्यो नर्मः। प्रकृन्तानां पतेये नर्मः। नर्म उष्णीषिने नर्मः। गिरिचराय नमः। कुलुञ्चानां पतये नमः। नम इषुमद्यो नर्मः। धन्वाविभ्यश्च नर्मः। वो नर्मः। नमं आतन्वानेभ्यो नमः। प्रतिद्धानेभ्यश्च नमः। वो नमः। नमं आयच्छं ह्यो नर्मः। विसृजर्ह्यश्च नर्मः। वो नर्मः। नमोऽस्यद्यो नर्मः। विध्यद्मश्च नर्मः। वो नर्मः।

नम् आसीनेभ्यो नमः। शयनिभ्यश्च नमः। वो नमः। नमः स्वपद्धो नमः। जाग्रद्धश्च नमः। वो नमः। नम्स्तिष्ठद्धो नमः। धार्वद्धश्च नमः। वो नमः। नमः सुभाभ्यो नमः। सुभापतिभ्यश्च नमः। वो नमः। नमो अश्वैभ्यो नमः। अश्वपतिभ्यश्च नमः। वो नमः॥

नमं आव्यधिनीभ्यो नमः। विविध्यन्तीभ्यश्च नमः। वो नमः। नम उर्गणाभ्यो नर्मः। तृश्हतीभ्यंश्च नर्मः। वो नर्मः। नमौ गृत्सेभ्यो नर्मः। गृत्सपितिभ्यश्च नर्मः। वो नर्मः। नमो व्रातेभ्यो नर्मः। व्रातंपतिभ्यश्च नर्मः। वो नर्मः। नमौ गणेभ्यो नर्मः। गणपंतिभ्यश्च नर्मः। वो नर्मः। नमो विरूपेभ्यो नर्मः। विश्वरुपेभ्यश्च नर्मः। वो नर्मः। नमौ महज्यो नमः। क्षुल्लकेभ्यश्च नमः। वो नमः। नमौ रथिभ्यो नर्मः। अरथेभ्यश्च नर्मः। वो नर्मः। नमो रथैभ्यो नर्मः। रथंपतिभ्यश्च नर्मः। वो नर्मः। नमः सेनाभ्यो नमः। सेनानिभ्यश्च नमः। वो नमः। नमः क्षत्तृभ्यो नमः। सङ्ग्रहीतृभ्यंश्च नमः। वो नमः। नमस्तक्षभ्यो नर्मः। रथकारेभ्यश्च नर्मः। वो नर्मः। नमः कुललिभ्यो नर्मः। कर्मारैभ्यश्च नर्मः। वो नर्मः। नमः पुञ्जिष्टैभ्यो नमः। निषादेभ्यश्च नमः। वो नमः। नम् इषुकृज्यो नमः। धन्वकृज्यश्च नमः। वो नमः। नमौ मृगयुभ्यो नर्मः। श्वनिभ्यंश्च नर्मः। वो नर्मः।

नमः श्वभ्यो नर्मः। श्वपंतिभ्यश्च नर्मः। वो नर्मः॥

नमौ भवायं च नमः। रुद्रायं च नमः। नमः शुर्वायं च नमः। पुशुपतये च नमः। नमो नीलंग्रीवाय च नर्मः। शितिकण्ठाय च नर्मः। नर्मः कपर्दिने च नर्मः। व्युप्तकेशाय च नर्मः। नर्मः सहस्राक्षायं च नर्मः। शतधन्वने च नर्मः। नमों गिरिशायं च नमंः। शिपिविष्टायं च नमंः। नमों मीढ़्ष्टमाय च नमः। इषुमते च नमः। नमौ हस्वायं च नमः। वामनायं च नमः। नमों बृह्ते च नर्मः। वर्षीयसे च नर्मः। नमों वृद्धार्य च नर्मः। सुंवृध्वने च नर्मः। नमो अग्नियाय च नर्मः। प्रथमायं च नर्मः। नमं आशवें च नमः। अजिरायं च नमः। नमः शीघ्रियाय च नमः। शीभ्याय च नमः। नमं ऊर्म्याय च नर्मः। अवस्वन्याय च नर्मः। नर्मः स्त्रोतस्याय च नर्मः। द्वीप्याय च नर्मः॥

नमौ ज्येष्ठायं च नर्मः। कृतिष्ठायं च नर्मः। नर्मः पूर्वजायं च नर्मः। अपरजायं च नर्मः। नमौ मध्यमायं च नर्मः। अपगल्भायं च नर्मः। नमौ जघन्याय च नर्मः। बुधियाय च नर्मः। नमः सोभ्याय च नमः। प्रतिसयीय च नमः।
नमो याम्याय च नमः। क्षेम्याय च नमः।
नमं उर्वयीय च नमः। खल्याय च नमः।
नमः श्लोक्याय च नमः। अवसान्याय च नमः।
नमः श्लोक्याय च नमः। अवसान्याय च नमः।
नमः श्लवाय च नमः। प्रतिश्लवाय च नमः।
नमं आशुषेणाय च नमः। आशुरंथाय च नमः।
नमः शूराय च नमः। अवभिन्दते च नमः।
नमा वर्मिणे च नमः। वर्ष्णिने च नमः।
नमो विक्मिने च नमः। क्वचिने च नमः।
नमा बिल्मिने च नमः। श्रुतसेनायं च नमः।
नमः श्रुतायं च नमः। श्रुतसेनायं च नमः।

नमों दुन्दुभ्याय च नमः। आह्नन्याय च नमः।
नमों घृष्णवे च नमः। प्रमृशायं च नमः।
नमों दूतायं च नमः। प्रहिताय च नमः।
नमों निष्किणे च नमः। इषुधिमते च नमः।
नमस्तीक्ष्णेषवे च नमः। आयुधिने च नमः।
नमः स्वायुधायं च नमः। सुधन्वने च नमः।
नमः सुत्याय च नमः। पथ्याय च नमः।
नमः काट्याय च नमः। नीप्याय च नमः।
नमः सूद्याय च नमः। सरस्याय च नमः।
नमः सूद्याय च नमः। सरस्याय च नमः।
नमः नाद्यायं च नमः। वैश्चन्तायं च नमः।

नमः कूप्याय च नमः। अवट्याय च नमः। नमो वर्ष्याय च नमः। अवर्ष्यायं च नमः। नमो मेघ्याय च नमः। विद्युत्याय च नमः। नमं ईप्रियाय च नमः। आतुष्याय च नमः। नमो वात्याय च नमः। रेष्मियाय च नमः। नमो वास्त्वयाय च नमः। वास्तुपायं च नमः॥

नमः सोमाय च नमः। रुद्रायं च नमः। नमस्ताम्रायं च नमः। अरुणायं च नमः। नमः शुङ्गायं च नमः। पुशुपतये च नमः। नमं उग्रायं च नमः। भीमायं च नमः। नमौ अग्रेवधायं च नमः। दूरेवधायं च नमः। नमौ हन्त्रे च नमः। हनीयसे च नमः। नमों वृक्षेभ्यो नमः। हरिकेशेभ्यो नमः। नर्मस्ताराय नर्मः। नर्मः शम्भवे च नर्मः। मयोभवें च नर्मः। नर्मः शङ्करायं च नर्मः। मयस्करायं च नर्मः। नर्मः शिवायं च नर्मः। शिवतराय च नर्मः। नमस्तीर्थ्याय च नर्मः। कूल्याय च नर्मः। नर्मः पायीय च नर्मः। अवायीय च नर्मः। नर्मः प्रतरंणाय च नर्मः। उत्तरंणाय च नर्मः। नर्म आतायीय च नर्मः। आलाद्याय च नर्मः। नमः शष्याय च नर्मः। फेन्याय च नर्मः। नर्मः सिकृत्याय च नर्मः। प्रवाह्याय च नर्मः॥

नमं इरिण्याय च नमः। प्रपथ्याय च नमः। नर्मः किश्शिलायं च नर्मः। क्षयंणाय च नर्मः। नर्मः कपर्दिने च नर्मः। पुलस्तये च नर्मः। नमो गोष्ट्याय च नर्मः। गृह्याय च नर्मः। नमस्तल्प्याय च नर्मः। गेह्याय च नर्मः। नर्मः काट्याय च नर्मः। गह्ररेष्ठायं च नर्मः। नमौ हृदय्याय च नमः। निवेषयाय च नमः। नर्मः पाश्सव्याय च नर्मः। रजस्याय च नर्मः। नमः शुष्काय च नमः। हरित्याय च नमः। नमो लोप्याय च नर्मः। उलप्याय च नर्मः। नमं ऊर्व्याय च नमः। सूम्यीय च नमः। नर्मः पर्ण्याय च नर्मः। पर्णशद्याय च नर्मः। नमौऽपगुरमाणाय च नर्मः। अभिघ्नते च नर्मः। नमं आख्विदते च नमः। प्रिक्विदते च नमः। नमौ वो नमः। किरिकेभ्यो नर्मः। देवाना हदयभ्यो नर्मः। नमों विक्षीणकेभ्यो नर्मः। नमों विचिन्वत्केभ्यो नर्मः। नम् आनिर्हतेभ्यो नर्मः। नर्म आमीवत्केभ्यो नर्मः।

॥ प्रदक्षिणम्॥

द्रापे अन्धंसस्पते दरिद्रन्नीलंलोहित। एषां पुरुषाणामेषां पंशूनां मा भेर्माऽरो मो एषां किं चनऽऽममत्॥ या ते रुद्र शिवा तुनूः शिवा विश्वाहंभेषजी। शिवा रुद्रस्यं भेषजी तयां नो मृड जीवसें॥ इमार रुद्रायं तुवसं कपुर्दिनं क्षयद्वीराय प्रभरामहे मृतिम्॥ यथां नः शमसंद्विपदे मयस्कृधि क्षयद्वीराय नर्मसा विधेम ते। यच्छं च योश्च मनुरायजे पिता तर्दश्याम तर्व रुद्र प्रणीतौ॥ मा नौ महान्तमुत मा नौ अर्भकं मा न उक्षन्तमुत मा न उक्षितम्। मा नोऽवधीः पितरं मोत मातरं प्रिया मा नेस्तनुवौ रुद्र रीरिषः॥ मा नेस्तोके तनेये मा न आयुषि मा नो गोषु मा नो अश्वेषु रीरिषः। वीरान्मा नौ रुद्र भामितोऽवधीर्हविष्मन्तो नर्मसा विधेम ते॥ आरात्ते गोघ्न उत पूरुषघ्ने क्षयद्वीराय सुम्नम्समे ते अस्तु। रक्षां च नो अधि च देव ब्रूह्यधां च नः शर्मं यच्छ द्विबर्हाः॥ स्तुहि श्रुतं गर्त्तसदं युवानं मृगं न भीममुपहत्नुमुग्रम्। मृडा जिर्त्रे र्मद्र स्तर्वानो अन्यन्ते अस्मन्निवंपन्तु सेनाः॥ परिणो रुद्रस्यं हेतिवृणक्त परि त्वेषस्य दुर्मितिरेघायोः। अवं स्थिरा मुघवं ख्रस्तनुष्व मीर्वस्तोकाय तनयाय मृडय।। मीढुंष्टम शिवंतम शिवो नः सुमना भव। पर्मे वृक्ष आयुधं निधाय कृत्तिं वसान आचर पिनांकं बिभ्रदार्गहि॥ विकिरिद् विलोहित नर्मस्ते अस्तु भगवः। यास्ते सहस्रईहेतयोऽन्यमस्मन्निवेपन्तु ताः॥ सहस्राणि सहस्रधा बांहुवोस्तवं हेतर्यः। तासामीशानो भगवः पराचीना मुखां कृधि॥ प्रदक्षिणं कृत्वा॥

॥ नमस्काराः ॥

सहस्राणि सहस्रशो ये रुद्रा अधि भूम्याम्। तेषा र सहस्रयोजने-ऽवधन्वानि तन्मसि। श्री महादेवादिभ्यो नमः॥१॥ अस्मिन् महत्यंर्णवैऽन्तरिक्षे भवा अधि। तेषाई सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि। श्री महादेवादिभ्यो नमः॥२॥ नीलंग्रीवाः शितिकण्ठाः शर्वा अधः, क्षमाचराः। तेषार्श्सहस्रयोजने-ऽवधन्वानि तन्मसि। श्री महादेवादिभ्यो नमः॥३॥ नीलंग्रीवाः शितिकण्ठा दिवर्ं रुद्रा उपेश्रिताः। तेषार्ं सहस्रयोजने-ऽवधन्वानि तन्मसि। श्री महादेवादिभ्यो नमः॥४॥ ये वृक्षेषु सिस्पर्ञरा नीलग्रीवा विलोहिताः। तेषा सहस्रयोजने-ये भूतानामधिपतयो विशिखासः कपर्दिनः। तेषार् सहस्रयोजने-ऽवधन्वानि तन्मसि। श्री महादेवादिभ्यो नमः॥६॥ ये अन्नेषु विविध्यन्ति पात्रेषु पिबेतो जनान्। तेषा र सहस्रयोजने-ऽवधन्वानि तन्मसि। श्री महादेवादिभ्यो नमः॥७॥ ये पथां पेथिरक्षेय ऐलबृदा यव्युर्घः। तेषार्रं सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि। श्री महादेवादिभ्यो नमः॥८॥ ये तीर्थानि प्रचरन्ति सृकावन्तो निषङ्गिणः। तेषा सहस्रयोजने-ऽवधन्वानि तन्मसि। श्री महादेवादिभ्यो नमः॥९॥ य एतावंन्तश्च भूया ईसश्च दिशों रुद्रा वितस्थिरे। तेषाई सहस्रयोजने-ऽवधन्वानि तन्मसि। श्री महादेवादिभ्यो नमः॥१०॥

नमीं रुद्रेभ्यो ये पृथिव्यां येषामञ्चिषिवस्तेभ्यो दश् प्राचीर्दर्श दक्षिणा दर्श प्रतीचीर्दशोदीचीर्दशोर्ध्वास्तेभ्यो नमस्ते नो मृडयन्तु ते यं द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि तं वो जम्भे द्धामि। श्री महादेवादिभ्यो नमः ॥११॥ नमों रुद्रेभ्यो यैऽन्तरिक्षे येषां वात इष्वस्तेभ्यो दश् प्राचीर्दश्रं दक्षिणा दश् प्रतीचीर्दशोदीचीर्दशोध्वास्तेभ्यो नमस्ते नो मृडयन्तु ते यं द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि तं वो जम्भे द्धामि। श्री महादेवादिभ्यो नमः ॥१२॥ नमों रुद्रेभ्यो ये दिवि येषां वर्षमिष्वस्तेभ्यो दश प्राचीर्दशं दक्षिणा दश् प्रतीचीर्दशोदीचीर्दशोध्वास्तेभ्यो नमस्ते नो मृडयन्तु ते यं द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि तं वो जम्भे द्धामि। श्री महादेवादिभ्यो नमः ॥१३॥ द्वेष्मो यश्च नो द्वेष्टि तं वो जम्भे द्धामि। श्री महादेवादिभ्यो नमः ॥१३॥ नमस्कारान् कृत्वा॥

॥ चमकानुवाकैः प्रार्थना॥

अग्नविष्णू स्जोषंसेमा वर्धन्तु वां गिरंः। युम्नैर्वाजेभिरागंतम्॥ वाजिश्च मे प्रस्वश्चं मे प्रयंतिश्च मे प्रसितिश्च मे धीतिश्चं मे कर्तुश्च मे स्वरंश्च मे श्लोकंश्च मे श्रावश्चं मे श्रुतिश्च मे ज्योतिश्च मे सुवंश्च मे प्राणश्चं मेऽपानश्चं मे व्यानश्च मेऽसुंश्च मे चित्तं चं म आधीतं च मे वाकं मे मनश्च मे चक्षुंश्च मे श्लोत्रं च मे दक्षंश्च मे बलं च म ओजंश्च मे सहंश्च म आयुंश्च मे जरा चं म आत्मा चं मे तुनूश्चं मे शर्मं च मे वर्मं च मेऽङ्गानि च मेऽस्थानि च मे परूर्ंषि च मे शरीराणि च मे॥१॥

ज्येष्ठ्यं च म आधिपत्यं च मे मृन्युश्चं मे भामश्च मेऽमश्च मेऽम्भश्च

में जेमा च में महिमा च में विर्मा च में प्रिथमा च में विष्मी च में द्राघुया च में वृद्धं च में वृद्धिश्च में सत्यं च में श्रद्धा च में जर्गच में धनं च में वर्शश्च में त्विषिश्च में क्रीडा च में मोद्श्च में जातं च में जिन्छ्यमणि च में सूक्तं च में सुकृतं च में वित्तं च में वेद्यं च में भूतं च में भविष्यच में सुगं च में सुपर्थं च म ऋद्धं च म ऋद्धिश्च में क्रुप्तं च में क्रुप्तिश्च में मृतिश्चं में सुमृतिश्चं में॥२॥

रां चं में मर्यश्च में प्रियं चं मेऽनुकामर्श्च में कामश्च में सौमनसर्श्च में भुद्रं चं में श्रेयश्च में वस्यश्च में यश्च में भग्नश्च में द्रविणं च में यन्ता च में धर्ता च में क्षेमश्च में धृतिश्च में विश्वं च में महिश्च में सांविचं में ज्ञात्रं च में सूर्श्च में प्रसूर्श्च में सीरं च में ल्यश्चं म ऋतं चं मेऽनृतं च मेऽयक्षमं च मेऽनामयच में जीवातृश्च में दीर्घायुत्वं चं मेऽनिमृत्रं च मेऽभंयं च में सुगं चं में शर्यनं च में सूषा चं में सुदिनं च मे॥३॥

ऊकी मे सूनृतां च मे पर्यश्च मे रसंश्च मे घृतं च मे मधुं च मे सिर्धिश्च मे सपीतिश्च मे कृषिश्चं मे वृष्टिश्च मे जैत्रं च म औद्धिं च मे र्यिश्चं मे रायंश्च मे पुष्टं च मे पुष्टिश्च मे विभु च मे प्रभु च मे बहु च मे भूयंश्च मे पूर्णं च मे पूर्णतरं च मेऽक्षितिश्च मे कूर्यवाश्च मेऽत्रं च मेऽक्षुंच मे व्रीहयंश्च मे यवांश्च मे माषांश्च मे तिलांश्च मे मुद्राश्चं मे खल्वांश्च मे गोधूमांश्च मे मसुरांश्च मे प्रियक्षंवश्च मेऽणंवश्च मे स्यामकांश्च मे नीवारांश्च मे॥४॥

अश्मां च में मृत्तिका च में गिरयंश्च में पर्वताश्च में सिकताश्च में

वन्रस्पत्यश्च में हिर्रण्यं च मेऽयंश्च में सीसं च में त्रपृश्च में रयामं चं में लोहं चं मेऽग्निश्चं म आपश्च में वीरुधंश्च म ओषंध्यश्च में कृष्टप्च्यं चं में याम्याश्चं में प्रावं आर्ण्याश्चं युज्ञेनं कल्पन्तां वित्तं च में वित्तिश्च में भूतं च में भूतिश्च में वस्तु च में वस्तिश्चं में कमें च में शिक्तिश्च में ऽर्थश्च म एमंश्च म इतिश्च में गतिश्च में ॥५॥ अग्निश्चं म इन्द्रंश्च में सोमंश्च म इन्द्रंश्च में सविता च म इन्द्रंश्च में सरस्वती च म इन्द्रंश्च में पूषा च म इन्द्रंश्च में खृहस्पतिश्च म इन्द्रंश्च में मित्रश्चं म इन्द्रंश्च में विष्णुश्च म इन्द्रंश्च में द्वा च म इन्द्रंश्च में प्रावती च म इन्द्रंश्च में विष्णुश्च म इन्द्रंश्च में पृथ्विवी च म इन्द्रंश्च में मुर्क्तिश्चं च म इन्द्रंश्च में योश्चं म इन्द्रंश्च में दिशंश्च म इन्द्रंश्च में मुर्घा च म इन्द्रंश्च में योश्चं म इन्द्रंश्च में दिशंश्च म इन्द्रंश्च में मुर्घा च म इन्द्रंश्च में प्रावित्रं म इन्द्रंश्च में प्रावित्रं च म इन्द्रंश्च में प्रावित्रं च म इन्द्रंश्च में प्रावित्रं च म इन्द्रंश्च में प्रावित्रं म इन्द्रंश्च में प्रावित्रं च म इन्द्रं च म स्वत्रं च म इन्द्रं च में प्रावित्रं च म इन्द्रं च में या म इन्द्रं च म स्वत्रं च स स्वत्रं च म स्वत्रं च स स स्वत्रं च स स्वत्रं च स स स्वत

अध्राश्चं मे रिमश्च मेऽदाम्यश्च मेऽधिपतिश्च म उपाध्राश्चं मेऽन्तर्यामश्चं म ऐन्द्रवायवश्चं मे मैत्रावरुणश्चं म आश्विनश्चं मे प्रतिप्रस्थानंश्च मे शुक्रश्चं मे मुन्थी चं म आग्रयणश्चं मे वैश्वदेवश्चं मे ध्रुवश्चं मे वैश्वानुरश्चं मऋतुग्रहाश्चं मेऽतिग्राह्यांश्च म ऐन्द्राग्नश्चं मे वैश्वदेवश्चं मे मरुत्वतीयांश्च मे माहेन्द्रश्चं म आदित्यश्चं मे सावित्रश्चं मे सारस्वतश्चं मे पौष्णश्चं मे पालीवृतश्चं मे हारियोजनश्चं मे॥७॥

इध्मश्च में बहिश्च में वेदिश्च में घिष्णियाश्च में स्त्रचेश्च में चमसाश्च में ग्रावाणश्च में स्वरंवश्च म उपर्वार्श्च मेऽधिषवणे च में द्रोणकलुशश्च में वायुव्यानि च में पूत्भृच्च म आधवनीयश्च म आग्नींग्नं च में हिवधीनं च में गृहार्श्च में सद्श्च में पुरोडाशांश्च में पचतार्श्च मेऽवभृथश्च मे स्वगाकारश्चं मे॥८॥

अग्निश्चं में घर्मश्चं में ऽर्कश्चं में सूर्यश्च में प्राणश्चं में ऽश्वमेधश्चं में पृथिवी च में ऽदितिश्च में दितिश्च में द्यौश्चं में शक्वरीर्ङ्गुलयों दिश्चंश्च में यज्ञेन कल्पन्तामृक्वं में सामं च में स्तोमश्च में यर्जुश्च में दीक्षा चं में तपश्च म ऋतुश्चं में वृतं चं में ऽहोरात्रयौर्वृष्ट्या बृहद्रथन्तरे चं में यज्ञेन कल्पेताम्॥९॥

गभौश्य मे वत्सार्श्य मे त्र्यविश्व मे त्र्यवी चं मे दित्यवाचं मे दित्यौही चं मे पञ्चविश्व मे पञ्चावी चं मे त्रिवत्सर्श्व मे त्रिवत्सा चं मे तुर्यवाचं मे तुर्योही चं मे पष्टवाचं मे पष्टोही चं म उक्षा चं मे वंशा चं म ऋषभर्थ मे वेहर्च मेऽनुड्वां च मे धेनुश्च म आयुर्यज्ञेन कल्पतां प्राणो यज्ञेन कल्पतामपानो यज्ञेन कल्पतां व्यानो यज्ञेन कल्पतां चक्षुर्यज्ञेन कल्पताङ् श्रोत्रं यज्ञेन कल्पतां मनौ यज्ञेन कल्पतां वाग्यज्ञेन कल्पतामात्मा यज्ञेन कल्पतां यज्ञो यज्ञेन कल्पताम्॥१०॥ एकां च में तिस्त्रश्च में पर्च च में सप्त च में नवं च म एकांद्रा च में त्रयौदश च में पर्श्वदश च में सप्तर्दश च में नर्वदश च म एकविश्वातिश्च मे त्रयौविश्वातिश्च मे पर्चविश्वातिश्च मे सप्तविश्वातिश्च मे नवविश्रातिश्च म एकत्रिश्राच मे त्रयस्त्रिश्राच मे चतस्त्रश्च मेऽष्टौ च मे द्वादंश च मे षोडंश च मे विश्शतिश्च मे चतुर्विश्शतिश्च मेऽष्टावि रशातिश्च मे द्वात्रि रशच मे षद्भि रशच मे चत्वारि रशच मे चतुंश्चत्वारिश्राच मेऽष्टाचेत्वारिश्शच मे वाजंश्च प्रसवश्चापिजश्च कर्तुश्च सुवश्च मूर्घा च व्यश्नियश्चान्त्यायनश्चान्त्यश्च भौवनश्च भुवनश्चाधिपतिश महादेवादिभ्यो नमः॥ समस्तोपचारान् समर्पयामि॥

इडा देवहूर्मर्नुर्यज्ञनीर्बृहस्पितिरुक्थामदानि शश्सिष्विद्वश्चेदेवाः सूक्तवाचः पृथिवि मातुर्मा मां हिश्सीर्मधं मनिष्ये मधं जिनष्ये मधं वक्ष्यामि मधं विद्यामि मधंमतीं देवेभ्यो वाचंमुद्यास् शुश्रूषेण्यां मनुष्येभ्यस्तं मां देवा अवन्तु शोभाये पितरोऽनुंमदन्तु॥
॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

अघोरैभ्योऽथ घोरैभ्यो घोरघोरतरेभ्यः। सर्वैभ्यः सर्वशर्वैभ्यो नर्मस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः॥ तत्पुरुषाय विद्महे महादेवायं धीमहि। तन्नो रुद्रः प्रचोदयात्॥

ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपितुर्बह्मणोऽधिपितुर्ब्नह्मां शिवो में अस्तु सदाशिवोम्॥ तत्पुरुषाय विदाहें महादेवायं धीमिह। तन्नों रुद्रः प्रचोदयात्॥ (दशवारं जपेत्।)

महादेवादिभ्यो नमः॥ समस्तोपचारान् समर्पयामि॥

॥ प्रार्थना ॥

॥श्रीरुद्रजपः॥

अस्य श्री रुद्राध्याय-प्रश्न-महामन्त्रस्य। अघोर ऋषिः। अनुष्टृप् छन्दः। सङ्कर्षणमूर्तिस्वरूपो योऽसावादित्यः परमपुरुषः

स एष रुद्रो देवता॥

नमः शिवायेति बीजम्। शिवतरायेति शक्तिः। महादेवायेति कीलकम्। श्री साम्बसदाशिवप्रसादिसद्धर्थे जपे विनियोगः॥

॥ करन्यासः॥

ॐ अग्निहोत्रात्मने अङ्गुष्ठाभ्यां नमः। दर्शपूर्णमासात्मने तर्जनीभ्यां नमः। चातुर्मास्यात्मने मध्यमाभ्यां नमः। निरूढपशुबन्धात्मने अनामिकाभ्यां नमः। ज्योतिष्टोमात्मने कनिष्ठिकाभ्यां नमः। सर्वकत्वात्मने करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः।

॥ अङ्गन्यासः॥

अग्निहोत्रात्मने हृदयाय नमः। दर्शपूर्णमासात्मने शिरसे स्वाहा। चातुर्मास्यात्मने शिखाये वषट्। निरूढपशुबन्धात्मने कवचाय हुं। ज्योतिष्टोमात्मने नेत्रत्रयाय वौषट्। सर्वकत्वात्मने अस्त्राय फट्। भूर्भुवस्सुवरोमिति दिग्बन्धः।

॥ध्यानम्॥

आपाताल-नभः-स्थलान्त-भुवन-ब्रह्माण्डमाविस्फुरत् ज्योतिः स्फाटिक-लिङ्ग-मौलि-विलसत्-पूर्णेन्दु-वान्तामृतैः। अस्तोकाष्ठुतमेकमीशमिनशं रुद्रानुवाकान् जपन् ध्यायेदीप्सितसिद्धये ध्रुवपदं विप्रोऽभिषिश्चेच्छिवम्॥

ब्रह्माण्ड-व्याप्त-देहा भिसत-हिमरुचा भासमाना भुजङ्गेः

कण्ठे कालाः कपर्दा-कलित-शशि-कलाश्चण्ड-कोदण्ड-हस्ताः। त्र्यक्षा रुद्राक्षमालाः प्रकटित-विभवाः शाम्भवा मूर्तिभेदाः

रुद्राः श्रीरुद्रसूक्त-प्रकटित-विभवा नः प्रयच्छन्तु सौख्यम् ॥ ॥ पञ्चपूजा॥

लं पृथिव्यात्मने गन्धं समर्पयामि। हं आकाशात्मने पूष्पैः पूजयामि। यं वाय्वात्मने धूपमाघ्रापयामि। रं अभ्यात्मने दीपं दर्शयामि। वं अमृतात्मने अमृतं महानैवेद्यं निवेदयामि। सं सर्वात्मने सर्वोपचारपूजां समर्पयामि।

ॐ गुणानां त्वा गुणपितिश हवामहे कविं केवीनामुप्मश्रवस्तमम्। ज्येष्ठराजं ब्रह्मणां ब्रह्मणस्पत् आ नः श्रृण्वन्नूतिभिः सीद् साद्नम्॥ ॐ महागणपतये नमः॥

शं चे में मयेश्व में प्रियं चे मेऽनुकामर्श्व में कामेश्व में सौमनुसर्श्व में भुद्रं चे में श्रेयेश्व में वस्येश्व में यश्रश्व में भगेश्व में द्रविणं च में युन्ता च में धुर्ता च में क्षेमेश्व में धृतिश्व में विश्वं च में महंश्व में सुंविच्च में ज्ञात्रं च मे सूर्श्व मे प्रसूर्श्व मे सीरं च मे ल्यश्वं म ऋतं चं मेऽमृतं च मेऽयक्षमं च मेऽनामयच मे जीवातुश्च मे दीर्घायुत्वं चं मेऽनिमृतं च मेऽभंयं च मे सुगं चं मे शर्यनं च मे सूषा चं मे सुदिनं च मे॥
॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥ रुद्रप्रश्नः॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय॥ नर्मस्ते रुद्र मुन्यवं उतो त इषेवं नर्मः। नर्मस्ते अस्तु धन्वने बाहुभ्यामुत ते नर्मः ॥ या त इषुः शिवर्तमा शिवं बभूवं ते धर्नुः । शिवा शेरव्या तया नस्तनुवा शन्तमया गिरिशन्ताभिचांकशीहि॥ यामिषुं गिरिशन्त हस्ते बिमुर्घ्यस्तवे। शिवां गिरित्र तां कुरु मा हिर्द्सीः पुरुषं जगत्॥ शिवेन वर्चसा त्वा गिरिशाच्छावदामसि। यथा नः सर्वमिज्जगद्यक्ष्मः सुमना असंत्।। अध्यंवोचद्धिवक्ता प्रथमो दैव्यौ भिषक्। अही 🖫 श्र स्मङ्गलं:। ये चेमा रुद्रा अभितौ दिक्षु श्रिताः सहस्रशोऽवैषार् हेर्ड ईमहे॥ असौ योऽवसपीति नीलग्रीवो विलोहितः। उतैनं गोपा अंदशन्नदंशनुद्हार्यः॥ उतैनं विश्वां भूतानि स दृष्टो मृंडयाति नः। नमों अस्तु नीलंग्रीवाय सहस्राक्षायं मीढुषें॥ अथो ये अस्य सत्वानोऽहं तेभ्यौऽकरं नर्मः। प्र मुं धन्वनस्त्वमुभयोराहितयोज्याम्॥ याश्च ते हस्त इर्षवः परा ता भंगवो वप। अवतत्य धनुस्त्वश सहस्राक्ष

श्रतेषुधे॥ निशीर्यं श्राल्यानां मुखां शिवो नः सुमनां भव। विज्यं धनुः कपर्दिनो विश्वांत्यो बाणवाः उत्त ॥ अनेशन्नस्येषेव आभुरंस्य निष्क्षिथः। या ते हेतिमी दृष्टम् हस्ते बभूवं ते धनुः ॥ तयाऽस्मान् विश्वतस्त्वमयक्ष्मया परिष्मुज। नमस्ते अस्त्वायुधायानातताय धृष्णवे॥ उभाभ्यामुत ते नमो बाहुभ्यां तव धन्वने। परिते धन्वनो हेतिर्स्मान्वृणक्त विश्वतः॥ अथो य ईषुधिस्तवऽऽरे अस्मन्नि धेहि तम्॥१॥

[नर्मस्ते अस्तु भगवन् विश्वेश्वरायं महादेवायं त्र्यम्बकायं त्रिपुरान्त्कायं त्रिका[ला]ग्निकालायं कालाग्निरुद्रायं नीलकण्ठायं मृत्युञ्जयायं सर्वेश्वरायं सदाशिवायं श्रीमन्महादेवाय नर्मः ॥]

नमो हिर्रण्यबाहवे सेनान्ये दिशां च पत्ये नमो नमो वृक्षेभ्यो हरिकेशेभ्यः पश्चनां पत्ये नमो नमेः सस्पि अराय त्विषीमते पथीनां पत्ये नमो नमो नमो बम्लुशायं विव्याधिनेऽन्नानां पत्ये नमो नमो हरिकेशायोपवीतिने पुष्टानां पत्ये नमो नमो भवस्य हेत्ये जर्गतां पत्ये नमो नमो रुद्रायातताविने क्षेत्राणां पत्ये नमो नमः सूतायाहंन्त्याय वर्नानां पत्ये नमो नमो रोहिताय स्थपत्ये वृक्षाणां पत्ये नमो नमो मन्त्रिणे वाणिजाय कक्षाणां पत्ये नमो नमो भुवन्त्ये वारिवस्कृतायौषधीनां पत्ये नमो नमो नमे उच्चेघीषायाकृन्द्यंते पत्तीनां पत्ये नमो नमेः कृत्स्रवीताय धार्वते सत्वेनां पत्ये नमेः॥२॥

नमः सहमानाय निव्याधिन आव्याधिनीनां पर्तये नमो नर्मः ककुभाये निषक्षिणे स्तेनानां पर्तये नमो नमो निषक्षिणं इषुधिमते तस्कराणां पर्तये नमो नमो वर्श्वते परिवर्श्वते स्तायूनां पर्तये नमो नमो निचेरवे परिचरायारंण्यानां पर्तये नमो नमंः सृकाविभ्यो जिघा स्मा मृष्णातां पर्तये नमो नमोऽसिमद्यो नक्तं चर्द्यः प्रकृन्तानां पर्तये नमो नमं उष्णीषिणे गिरिचरायं कुलुञ्चानां पर्तये नमो नम् इषुमद्यो धन्वाविभ्यंश्च वो नमो नमं आतन्वानेभ्यः प्रतिद्धानेभ्यश्च वो नमो नमं आयच्छंद्यो विस्वज्ञ्यंश्च वो नमो नमोऽस्यंद्यो विध्यंद्यश्च वो नमो नम् आसीनेभ्यः श्वायानेभ्यश्च वो नमो नमः स्वपद्यो जाग्रंद्यश्च वो नमो नम्स्तिष्ठंद्यो धावंद्यश्च वो नमो नमः स्वपद्यो जाग्रंद्यश्च वो नमो नमो अश्वभ्योऽश्वपि वो नमः॥३॥

नमं आव्यधिनीभ्यो विविध्यन्तीभ्यश्च वो नमो नम् उर्गणाभ्यस्तृश्-हृतीभ्यश्च वो नमो नमो गृत्सेभ्यो गृत्सपितभ्यश्च वो नमो नमो व्रातेभ्यो व्रात्तपितभ्यश्च वो नमो नमो गणेभ्यो गणपितभ्यश्च वो नमो नमो विरूपेभ्यो विश्वरुपेभ्यश्च वो नमो नमो महन्द्यः, क्षुक्षुकेभ्यश्च वो नमो नमो रिथभ्योऽर्थेभ्यश्च वो नमो नमो रथेभ्यो रथपितभ्यश्च वो नमो नमः सेनाभ्यः सेनानिभ्यश्च वो नमो नमः, श्चन्तृभ्यः सङ्गद्दीतृभ्यश्च वो नमो नमस्तक्षेभ्यो रथकारेभ्यश्च वो नमो नमः कुलिलभ्यः कुमिर्भ्यश्च वो नमो नमः पुञ्जिष्टेभ्यो निषादेभ्यश्च वो नमो नमः श्वभ्यः श्वपितभ्यश्च वो नमो नमो मृग्युभ्यः श्विनभ्यश्च वो नमो नमः श्वभ्यः श्वपितभ्यश्च वो नमो नमो मृग्युभ्यः श्विनभ्यश्च वो नमो नमः श्वभ्यः श्वपितभ्यश्च वो नमो नमो मृग्युभ्यः श्विनभ्यश्च वो नमो नमः श्वभ्यः श्वपितभ्यश्च वो नमो नमो मृग्युभ्यः श्विनभ्यश्च वो नमो नमः श्वभ्यः श्वपितभ्यश्च

नमों भ्वायं च रुद्रायं च नमेः श्वायं च पशुपतंये च नमो नीलग्रीवाय च शितिकण्ठाय च नमेः कपदिने च व्युप्तकेशाय च नमेः सहस्राक्षायं च श्वतधंन्वने च नमों गिरिशायं च शिपिविष्टायं च नमों मीढुष्टमाय चेषुंमते च नमों हृस्वायं च वामनायं च नमों बृह्ते च वर्षीयसे च नमों वृद्धार्यं च संवृध्वेने च नमो अग्रियाय च प्रथमार्यं च नमें आरावें चाजिरायं च नमः शीघ्रियाय च शीभ्याय च नमं ऊम्यीय चावस्वन्याय च नमः स्रोतस्याय च द्वीप्याय च॥५॥

नमौ ज्येष्ठायं च किन्छायं च नमः पूर्वजायं चापर्जायं च नमों मध्यमायं चापर्लायं च नमों जघन्याय च बुिंध्रयाय च नमः सोभ्याय च प्रतिस्पाय च नमो याम्याय च क्षेम्याय च नमे उर्व्याय च खल्याय च नमः श्लोक्याय चऽवसान्याय च नमो वन्याय च कक्ष्याय च नमः श्रवायं च प्रतिश्रवायं च नमं आशुषेणाय चाशुरंथाय च नमः श्र्वायं च प्रतिश्रवायं च नमं आशुषेणाय चाशुरंथाय च नमः श्र्राय चावभिन्द्ते च नमों वर्मिणे च वर्ष्टिथने च नमों बिल्मिने च कव्चिने च नमों बिल्मिने च कव्चिने च नमों

नमों दुन्दुभ्याय चाहन्त्याय च नमों धृष्णवें च प्रमृशायं च नमों दूतायं च प्रहिताय च नमों निष्क्षिणें चेषुधिमतें च नमंस्तीक्ष्णेष्वे चायुधिनें च नमंः स्वायुधायं च सुधन्वने च नमः स्रुत्याय च पथ्याय च नमः काट्याय च नीप्याय च नमः सूद्याय च सरस्याय च नमों नाद्यायं च वैश्वन्तायं च नमः कूप्याय चावट्याय च नमो वष्याय च विद्युत्याय च नमं ईिध्याय चात्प्याय च नमो वात्याय च रेष्मियाय च नमों वास्त्व्याय च वास्तुपायं च॥॥॥

नमः सोमाय च रुद्रायं च नमस्ताम्रायं चारुणायं च नमः शङ्गायं च पशुपत्ये च नमं उग्रायं च भीमायं च नमों अग्रेवधायं च दूरेवधायं च नमों हुन्त्रे च हनीयसे च नमों वृक्षेभ्यो हरिकेशेभ्यो नमस्ताराय नमः शम्भवें च मयोभवें च नमेः शङ्करायं च मयस्करायं च नमेः शिवायं च शिवतराय च नमस्तीर्थ्याय च कूल्याय च नमः पार्याय चावार्याय च नमः प्रतरणाय चोत्तरणाय च नमं आतार्याय चालाद्याय च नमः शष्याय च फेन्याय च नमः सिक्त्याय च प्रवाह्याय च॥८॥

नमं इिएयाय च प्रपृथ्याय च नमः किश्शालाय च क्षयंणाय च नमः कपिदेने च पुलस्तये च नमो गोष्ठ्याय च गृह्याय च नम्स्तल्प्याय च गेह्याय च नमः काट्याय च गहरेष्ठायं च नमो हद्य्याय च निवेष्याय च नमः पाश्सव्याय च रजस्याय च नमः शुष्क्याय च हित्याय च नमो लोप्याय चोलप्याय च नमं ऊर्व्याय च सूम्याय च नमः पण्याय च पण्शाद्याय च नमो ऽपगुरमाणाय चाभिष्ठाते च नमं आख्विदते च प्रित्विदते च नमो वः किरिकेभ्यो देवानाश् हद्येभ्यो नमो विक्षीणकेभ्यो नमो विचिन्वत्केभ्यो नमं आनिर्हतेभ्यो नमं आमीवत्केभ्यः॥९॥

द्रापे अन्धंसस्पते दरिद्वन्नीलंलोहित। एषां पुरुषाणामेषां पंशूनां मा
भेमांऽरो मो एषां किं चनऽऽमंमत्॥ या तें रुद्र शिवा तुनः शिवा
विश्वाहंभेषजी। शिवा रुद्रस्यं भेषजी तयां नो मृड जीवसें॥ इमा॰
रुद्रायं तवसें कपिदेंनें क्षयद्वीरायप्रभरामहे मृतिम्॥ यथां नः शमसंद्विपदे
चतुंष्पदे विश्वं पुष्टं ग्रामें अस्मिन्ननातुरम्॥ मृडा नो रुद्रोत नो
मयंस्कृधि क्षयद्वीराय नर्मसा विधेम ते। यच्छं च योश्च मनुरायजे
पिता तदंश्याम तवं रुद्र प्रणीतौ॥ मा नो महान्तमुत मा नो अर्भकं
मा न उक्षन्तमुत मा न उक्षितम्। मा नोऽवधीः पितरं मोत मातरं
प्रिया मा नस्तनुवों रुद्र रीरिषः॥ मा नस्तोके तनये मा न आर्युषि मा
नो गोषु मा नो अश्वेषु रीरिषः। वीरान्मा नो रुद्र भामितोऽवधीर्ह्विष्मन्तो
नर्मसा विधेम ते॥ आ्रात्ते गोन्न उत्र पूरुष्ने क्ष्यद्वीराय सुम्नम्समे

ते अस्तु। रक्षां च नो अधि च देव ब्रूह्यधां च नः शमी यच्छ द्विबर्हाः॥
स्तुहि श्रुतं गर्तसद् युवानं मृगं न भीमम्पपह्लुमुग्रम्। मृडा जिर्त्रे
रुद्र स्तवानो अन्यन्ते अस्मन्निवंपन्तु सेनाः॥ परिणो रुद्रस्य हेतिवृणकु
परि त्वेषस्य दुर्मितिरघायोः। अवं स्थिरा मुघवं ब्र्यस्तनुष्व मीद्वंस्तोकाय
तनयाय मृडय॥ मीद्वंष्टम् शिवंतम शिवो नः सुमनां भव। प्रमे वृक्ष
आयुधं निधाय कृत्तिं वसान् आचर् पिनांकं विश्वदागंहि॥ विकिरिद्
विलोहित् नर्मस्ते अस्तु भगवः। यास्ते सहस्र हेत्योऽन्यमस्मन्निवंपन्तु
ताः॥ सहस्राणि सहस्रधा बांहुवोस्तवं हेत्यः। तासामीशांनो भगवः
पराचीना मुखां कृधि॥ १०॥

सहस्राणि सहस्रशो ये रुद्रा अधि भृस्याम्। तेषा सहस्रयोजने-ऽवधन्वानि तन्मसि॥ अस्मिन् महत्यण्विऽन्तरिक्षे भ्वा अधि॥ नीलंग्रीवाः शितिकण्ठाः शर्वा अधः, क्षमाचराः॥ नीलंग्रीवाः शितिकण्ठा दिव रे रुद्रा उपिश्रताः॥ ये वृक्षेषु सस्पिञ्जरा नीलंग्रीवा विलोहिताः॥ ये भूतानामधिपतयो विशिखासः कपर्दिनः॥ ये अन्नेषु विविध्यन्ति पात्रेषु पिबतो जनान्॥ ये पृथां पिथ्रिस्त्रेय ऐलबृदा यृव्युर्थः॥ ये तीर्थानि प्रचर्रन्ति सृकावन्तो निषक्षिणः॥ य पृतावन्तश्च भूयार्थसश्च दिशो रुद्रा वितस्थिरे॥ तेषा सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि॥ नमो रुद्रेभ्यो ये पृथिव्यां येऽन्तरिक्षे ये दिवि येषामन्नं वातो वर्षिमषेवस्तेभ्यो दश प्राचीर्दश दिश्वणा दर्श प्रतीचीर्दशोदींचीर्दशोध्वास्तेभ्यो नमस्ते नौ मृडयन्तु ते यं द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि तं वो जम्भे दधामि॥११॥

[त्र्यम्बकं यजामहे सुगुन्धिं पुष्टिवधीनम्। उर्वारुकिमिव बन्धीनान्मृत्योमुक्षीय

माऽमृतांत्॥ यो रुद्रो अग्नौ यो अप्सु य ओषंधीषु यो रुद्रो विश्वा भुवनाऽऽविवेश तस्मै रुद्राय नमो अस्तु॥ तर्मुष्टुहि यः स्विषुः सुधन्वा यो विश्वस्य क्षयंति भेषुजस्य।

(ऋक्) यक्ष्वांमहे सौंमन्सायं रुद्रं नमौंभिर्देवमसुरं दुवस्य॥ अयं में हस्तो भगवान्यं में भगवत्तरः। अयं में विश्वभैषजोऽयं शिवाभिमर्शनः॥ ये ते सहस्रम्युतं पाशा मृत्यो मत्यीय हन्तवे। तान् यज्ञस्यं मायया सर्वानवं यजामहे। मृत्यवे स्वाहां मृत्यवे स्वाहां॥ ओं नमो भगवते रुद्राय विष्णवे मृत्युंमें पाहि। प्राणानां ग्रन्थिरिस रुद्रो मां विशान्तकः। तेनान्नेनांप्यायस्व॥ नमो रुद्राय विष्णवे मृत्युंमें पाहि॥]
॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥ चमकप्रश्नः॥

अग्नविष्णू स्जोषसेमा वर्धन्तु वां गिरंः। युम्नैर्वाजीभ्रागंतम्॥ वार्जश्च मे प्रस्वश्चं मे प्रयंतिश्च मे प्रसितिश्च मे धीतिश्चं मे कर्तुश्च मे स्वरंश्च मे श्लोकंश्च मे श्रावश्चं मे श्रुतिश्च मे ज्योतिश्च मे सुवंश्च मे प्राणश्चं मेऽपानश्चं मे व्यानश्च मेऽस्रंश्च मे चित्तं चं म आधीतं च मे वार्क मे मनश्च मे चक्षुंश्च मे श्लोत्रं च मे दक्षंश्च मे बलं च म ओजंश्च मे सहंश्च म आयुंश्च मे ज्रा चं म आत्मा चं मे तुनूश्चं मे शर्मं च मे वर्मं च मेऽङ्गानि च मेऽस्थानि च मे परूर्ंषि च मे शरीराणि च मे॥

यो देवानां प्रथमं पुरस्ताद्विश्वाधियों रुद्रो महर्षिः।

हिरण्यगर्भं पंश्यत जायमान्धं सनौ देवः शुभया स्मृत्याः संयुनक्त ॥ अनेन प्रथम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः <u>महादेवः</u> सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु ॥ १॥

ज्येष्ठ्यं च म आधिपत्यं च मे मृन्युश्चं मे भामश्च मेऽमश्च मेऽम्भश्च मे जेमा च मे मिहमा च मे विर्मा च मे प्रिथमा च मे विष्मा च मे द्राघुया च मे वृद्धं च मे वृद्धिश्च मे सृत्यं च मे श्रद्धा च मे जगंच मे धनं च मे वर्शश्च मे त्विषिश्च मे क्रीडा च मे मोद्रश्च मे जातं च मे जिन्छ्यमणि च मे सूक्तं च मे सुकृतं च मे वित्तं च मे वेद्यं च मे भूतं च मे भिवष्यच मे सुगं च मे सुपथं च म ऋद्धं च म ऋदिश्च मे क्रुप्तं च मे क्रुप्तिश्च मे मृतिश्चं मे सुमृतिश्चं मे॥

यस्मात्परं नापर्मस्ति किञ्चिद्यस्मान्नाणीयो न ज्यायौरित कश्चित्। वृक्ष ईव स्तब्यो दिवि तिष्ठत्येक्स्तेनेदं पूर्णं पुरुषेण सर्वम्॥ अनेन द्वितीय-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः <u>शिवः</u> सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥२॥

रां चं में मयेश्व में प्रियं चं मेऽनुकामर्श्व में कामेश्व में सौमनसर्श्व में भुद्रं चं में श्रेयेश्व में वस्येश्व में यश्वश्व में भगेश्व में द्रविणं च में यन्ता च में धुर्ता च में क्षेमेश्व में धृतिश्व में विश्वं च में महिश्व में संविच्चं में ज्ञात्रं च में सूर्श्व में प्रसूर्श्व में सीरं च में लुयर्श्व म ऋतं चं मेऽनृतं च मेऽयक्ष्मं च मेऽनामयच में जीवातुश्व में दीर्घायुत्वं चं मेऽनिमृत्रं च मेऽभंयं च में सुगं चं में रायनं च में सूषा च में

सुदिनं च मे॥

न कर्मणा न प्रजया धर्नेन त्यागेनैके अमृत्वमान्द्याः। परेण नाकं निहितं गृहायां विभ्राजदेतद्यतयो विशन्ति॥ अनेन तृतीय-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः श्री रुद्रः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥३॥

ऊकी मे सूनृतां च मे पर्यश्च मे रसंश्च मे घृतं च मे मधुं च मे सिर्धिश्च मे सपीतिश्च मे कृषिश्चं मे वृष्टिश्च मे जैत्रं च म औद्धिं च मे र्यिश्चं मे रायश्च मे पुष्टं च मे पुष्टिश्च मे विभु च मे प्रभु च मे बहु च मे भूयश्च मे पूर्णं च मे पूर्णतरं च मेऽक्षितिश्च मे कूर्यवाश्च मेऽत्रं च मेऽक्षुंच मे व्रीहर्यश्च मे यवाश्च मे माषाश्च मे तिलाश्च मे मुद्राश्चं मे खल्वाश्च मे गोधूमाश्च मे मसुराश्च मे प्रियक्षंवश्च मेऽणवश्च मे श्वामकाश्च मे नीवाराश्च मे॥

वेदान्तिविज्ञानसिश्चितार्थाः सन्त्यांस योगाद्यतंयः शुद्धसत्त्वाः। ते ब्रह्मलोके तु परान्तिकाले परामृतात्परिमुच्यन्ति सर्वे॥ अनेन चतुर्थ-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः शङ्करः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥४॥

अश्मां च में मृत्तिका च में गि्रयंश्च में पर्वताश्च में सिकताश्च में वनस्पतियश्च में हिर्रण्यं च मेऽयंश्च में सीसं च में त्रपृश्च में श्यामं चे में लोहं चं मेऽग्निश्चं म आपंश्च में वीरुधंश्च म ओषंधयश्च में कृष्टपच्यं चं मेऽकृष्टपच्यं चं में ग्राम्यार्श्च में पुशवं आर्ण्यार्श्च युझेनं कल्पन्तां वित्तं च में वित्तिश्च में भूतं चं में भूतिश्च में वस्तुं च में वस्तिश्चं में कर्मं च मे शक्तिश्च मेऽर्थश्च म एमश्च म इतिश्च मे गतिश्च मे॥ दृहं विपापं प्रमेंऽश्मभृतं यत्पुण्डरीकं पुरमध्यस्र्स्थम्। तृत्रापि दृहं गगनं विशोकस्तिस्मिन् यदुन्तस्तदुपसित्व्यम्॥ अनेन पञ्चम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः <u>नीललोहितः</u> सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥५॥

अग्निश्चं म इन्द्रंश्च में सोमंश्च म इन्द्रंश्च में सिवता चं म इन्द्रंश्च में सरेस्वती च म इन्द्रंश्च में पूषा चं म इन्द्रंश्च में बृह्स्पतिश्च म इन्द्रंश्च में मित्रश्चं म इन्द्रंश्च में वर्षणश्च म इन्द्रंश्च में त्वष्टां च म इन्द्रंश्च में धाता चं म इन्द्रंश्च में विष्णुंश्च म इन्द्रंश्च मेंऽिश्वनौं च म इन्द्रंश्च में मुरुतंश्च म इन्द्रंश्च में विश्वें च में देवा इन्द्रंश्च में पृथिवी चं म इन्द्रंश्च में पेंऽन्तरिक्षं च म इन्द्रंश्च में घौर्श्च म इन्द्रंश्च में पृद्धां चं म इन्द्रंश्च में पृद्धां चं म इन्द्रंश्च में प्रजापितिश्च म इन्द्रंश्च में।

यो वेदादौ स्वरः प्रोक्तो वेदान्ते च प्रतिष्ठितः। तस्य प्रकृतिलीनस्य यः परः स महेश्वरः॥ अनेन षष्ठम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः <u>ईशानः</u> सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥६॥

अध्राश्चं मे रिक्तिश्च मेऽदाँ स्यश्च मेऽधिपतिश्च म उपा ध्राश्चं मेऽन्तर्या मश्चं म ऐन्द्रवायवश्चं मे मैत्रावरुणश्चं म आश्चिनश्चं मे प्रतिप्रस्थानंश्च मे शुक्रश्चं मे मुन्थी चं म आग्रयणश्चं मे वैश्वदेवश्चं मे ध्रुवश्चं मे वैश्वान्रश्चं म ऋतुग्रहाश्चं मेऽतिग्राह्यांश्च म ऐन्द्राग्नश्चं मे वैश्वदेवश्चं मे मरुत्वतीयांश्च मे माहेन्द्रश्चं म आदित्यश्चं मे सावित्रश्चं मे सारस्वतश्चं मे पौष्णश्चं मे पात्नीवृतश्चं मे हारियोजनश्चं मे॥ सुद्योजातं प्रंपद्यामि सुद्योजाताय वै नमो नर्मः। भवे भवे नाति भवे भवस्व माम्। भवोद्भंवाय नर्मः॥ अनेन सप्तम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः <u>विजयः</u> सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥७॥

इध्मश्च में बर्हिश्च में वेदिश्च में घिष्णियाश्च में स्त्रचेश्च में चमसार्श्च में ग्रावाणश्च में स्वरंवश्च म उपर्वार्श्च में ऽधिषवणे च में द्रोणकल्इार्श्च में वायुव्यानि च में पूत्भृच्च म आधवनीयश्च म आग्नींग्नं च में हिवधानं च में गृहार्श्च में सद्श्च में पुरोडाशाश्च में पचतार्श्च में ऽवभृथश्च में स्वगाकार्श्च में॥

वामदेवाय नमौ ज्येष्ठाय नर्मः श्रेष्ठाय नमौ रुद्राय नमः कालीय नमः कर्लविकरणाय नमो बर्लविकरणाय नमो बर्लाय नमो बर्लप्रमथनाय नमः सर्वभूतदमनाय नमौ मनोन्मनाय नर्मः॥ अनेन अष्टम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः <u>भीमः</u> सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥८॥

अग्निश्चं में घर्मश्चं में ऽर्कश्चं में सूर्यश्च में प्राणश्चं में ऽश्वमें धश्चं में पृथिवी च में ऽदितिश्च में दितिश्च में द्यौश्चं में शक्तरीर्ङ्गुलयों दिश्चंश्च में यज्ञेन कल्पन्तामृक्षं में सामं च में स्तोमश्च में यज्ञेश्च में दीक्षा चं में तपश्च म ऋतुश्चं में वृतं चं में ऽहोरात्रयौर्वृष्ट्या बृहद्रथन्तरे चं में यज्ञेन कल्पेताम्॥

अघोरैभ्योऽथ घोरैभ्यो घोरघोरतरेभ्यः। सर्वैभ्यः सर्वशर्वैभ्यो नर्मस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः॥ अनेन नवम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः <u>देवदेवः</u> सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥९॥

गर्भाश्च मे वृत्साश्च मे त्र्यविश्व मे त्र्यवी चं मे दित्यवाचं मे दित्यौही चं मे पञ्चाविश्व मे पञ्चावी चं मे त्रिवृत्सर्श्च मे त्रिवृत्सा चं मे तुर्यवाचं मे तुर्योही चं मे पष्ठवाचं मे पष्ठौही चं म उक्षा चं मे वृशा चं म ऋष्मश्च मे वृहचं मेऽनुद्वां चं मे धेनुश्च म आयुर्यज्ञेनं कल्पतां प्राणो यज्ञेनं कल्पतामपानो यज्ञेनं कल्पतां व्यानो यज्ञेनं कल्पतां चश्चेर्यज्ञेनं कल्पतां थ्रज्ञेनं कल्पतां चश्चेर्यज्ञेनं कल्पतां यज्ञेनं कल्पतां वाग्यज्ञेनं कल्पतामात्मा यज्ञेनं कल्पतां यज्ञो यज्ञेनं कल्पताम्।। तत्पुर्रुषाय विद्यहे महादेवायं धीमहि। तन्नो रुद्रः प्रचोद्यात्॥ अनेन दशम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः भवोद्भवः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥ १०॥

एको च मे तिस्तर्श्च मे पर्श्व च मे सप्त च मे नवं च म एकोद्श च मे त्रयोदश च मे पर्श्वदश च मे सप्तदश च मे नवंदश च म एकिविश्शतिश्च मे त्रयोविश्शतिश्च मे पर्श्वविश्शतिश्च मे सप्तिविश्शतिश्च मे नवंविश्शतिश्च म एकित्रिश्शच मे त्रयिश्वश्शच मे चत्रिश्च मेऽष्टौ च मे द्वादश च मे षोर्डश च मे विश्शतिश्च मे चतुर्विश्शतिश्च मेऽष्टाविश्शतिश्च मे द्वात्रिश्शच मे षिष्ठिश्शच मे चत्वारिश्शच मे चतुश्चत्वारिश्शच मेऽष्टाचेत्वारिश्शच मे वार्जश्च प्रसुवश्चापिजश्च कर्तुश्च सुवश्च मूर्धा च व्यक्षियश्चान्त्यायनश्चान्त्यश्च भौवनश्च भुवेनश्चाधिपितश्च

ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोऽधिपतिर्ब्रह्म शिवो में अस्तु सदाशिवोम्॥ 68 चमकप्रश्नः

अनेन एकादश-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः <u>आदित्यात्मकः श्री रुद्रः</u> सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥११॥

[इडा देवहूर्मनुर्यज्ञनीर्बृहस्पतिरुक्थामदानि शश्सिष्विद्वश्चिद्वाः सूक्तवाचः पृथिवि मात्मां मां हिश्सीर्मधुं मनिष्ये मधुं जनिष्ये मधुं वक्ष्यामि मधुं विदेष्यामि मधुंमतीं देवेभ्यो वाचंमुद्यासश्चाश्चर्षण्यां मनुष्येभ्यस्तं मां देवा अवन्तु शोभायें पितरोऽनुंमदन्तु॥]
॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

GitHub: http://github.com/stotrasamhita/vedamantra-book Credits: http://stotrasamhita.net/wiki/StotraSamhita:About